7. СМ. 1. 424.

Proletarii d'kulle atravats, xəjjidun!

I. STALIN

ÇƏMI D'PJATILETQA QƏMETƏ

Из фондов Российской национальной библиотеки

BASMAXANA D'PARTIA 1933

Proletarii d'kulle atravatь, xəjjidun!

Ассир.
2-55

I. STALIN

ÇƏMI D'PJATILETQA QƏMETƏ

Г.П.Б. в Лнгр.
Ц. 1933 г.
Акт № 262

BASMAXANA D'PARTIA
Mosqva 1933

Из фондов Российской национальной библиотеки

QUDIQUS

I. Manaja вilmillэttэjэ d'pjatiletqa 3
II. Amaç şэttissэjэ d'plan d'xэmşэ şinni u urxэti d'makmaltu 14
III. Çэmi d'pjatiletqa go arвa şinni в'nisвэt l'industria . . 20
IV. Çэmi d'pjatiletqa go arвa şinni в'nisвэt l'mэrutэ mэtetэ 29
V. Çэmi d'pjatiletqa go arвa şinni в'nisвэt l'zэrэztэ d'ahval eqonomijeta d'pэlэxi u akkarь 36
VI. Çэmi d'pjatiletqa go arвa şinni в'nisвэt l'xdarta d'mattь вil mdijtэ u mэtэ 41
VII. Çэmi d'pjatiletqa go arвa şinni в'nisвэt l'plaşa am sэmi pijşi d'klasь dizmin 45
VIII. Çэmi kullэnэji 50

Редактор *К. Морогулов.* Техредактор *Л. Шишкова.* Сдано в производство 26/I-33 г. Подписано к печати 10/II-33 г. Партиздат № 76. Формат бумаги 82×111 1/32. 3 1/4 п. л., 25760 знаков на 1 печатн. лист.

Уполн. Главлита В-50(01 Заказ 117 Тираж 2000

17-я типография треста „ПОЛИГРАФКНИГА" Москва, Шлюзовая наб., 10.

I

MANAJA BILMILLƏTTƏJƏ D'PJATILETQA.

Xoravatь! B'dana d'platta d'plan d'xəmşə şinni, mumkin nəşi hic levə təxmuni, d'pjatiletqa ki masja həvilə xə manaja вilmillэttэjэ, l'dərqul, raвa nəşi вixşəvivə, d'pjatiletqa ijlə xə şula lxudəjə d'xujədə Motvəjə, şula vaçьв u ənənqəjə, inə hər midri şula lxudəjə, millэttэjэ d'xujədə Motvəjə.

Inə tarьx muxzilə, d'manaja вilmillэttэjэ d'pjatiletqa le əti likjələ. Tarьx muxzilə, d'pjatiletqa lelə şula lxudəjə d'xujədə Motvəjə, inə ijlə şula d'kulli proletariat вilmillэttэjэ.

Hala xədərjə dana min qəm platta d'plan d,xəmşə şinni, go mitxə, d'əxnən pəruquvəxvə plaşan am interventь u вiptəlivəxvə l'giвə d'mammarta d'mərutə,—hala go dəhə mitxə Lenin вimərivə, d'mammarta d'mərutə dijən itlə xe manaja əmqu вilmillэttэjэ, qəd kul pasulta, d'şənujoli hukmə motvəjə l'qəməj в'urxə d'mammarta d'mərutə, вijəvilə xə вrəqələ gura go sallь cim prijşi d'atravatь qapitalistaji u вiclapela nəşi l'tre tiri-tirə d'tərəpciji d'revolusia d proletariat u tirə d'dərquləjo.

Lenin egə вimərivə:

„Ədijə əj karan вuş gurta al revolusia вilmillэttetə əxnən вivədovəx в'politiqan d'mərutə.

Kulle al respuвlika motveta d'Rusia qəşuqinə, kulle çapajь go kulle atravatь d'dunji d'lə hic xə

şŋuzjə u d'lə cu məzjədtə. Əhə daraça mьţjuvax... Go dəhə majdan plaşa pijşili şunjə в'masştaв вilmillэttəjə. Şrilən əhə вugara — egə əxnən qrьjmьvax в'masştaв вjlmillэttəjə xətirçəm u qьţjait. But dəhə вuqarь d'mammarta d'mərutə вivəjinə qətən xəkmə вuqarь məri manaja cim əlhəddə. Al dəhə front əxnən gərəg halвax hlaвa в'rjamta u çvəçtə l'qəməj nijxə-nijxə, daraçь-daraçь — qьvrah le hojə, — inə d'lə cu gnəjəti".

(Lenin, asaxta d'3, ç.XXVI, pətə d'410—411).

Ənni pişivə tunji go dav mitxə, ijmən d'əxnən pəruquvəxvə plaşan am interventь ijmən d'plaşa d'вcəkki am qapitalizm əxnən şuxliplən l'plaşa d'al front d'mərutə, vьrran go mitxə d'mammarta d'mərutə.

Min dənij danatь vьrrun raвa şinni, up kul pasulta d'hukmə motvəjə в'nisвət l'mammarta d'mərutə, kul şitə, kul qvartal в'xə təhər loçənə mexkumivə l'şarьjruta dənni xaвrь d'xora Lenin.

Inə əj saвьţuta вuş loçəntə d'şarьjruta d'xaвrь d'Lenin pişlə juviltə вijid plan d'xəmşə şinni d'mammartan, вijid hasalta d'əhə plan, в'məntetu, в'makmalta diju. Hər miççid zi, əx d'məвjunilə, hic xə pasulta в'nisвət l'mammarta d'mərutə go atran lə vilələ hədxə вrəqəli go sallь cim prijşi d'atravatь qapitalistajь d'Jurup, Amerika, Asia, əx вuqara d'вut plan d'xəmşə şinni, вut məntetə diju, вut makmaltu.

Dana qəmetə plan d'xəmşə şinni pijşivə quвlə в'вurzuazia u вasma dijo в'masxarta. „Fantazja", „вdetə", uţopia", — в'hədxə şimmәni pijşivə egə mummьdda вije planan d'xəmşə şinni. Xarta, ijmən d'vilə məвjuni, d'makmalta d'plan d'xəmşə şjnni вijəvilə plaţь d'miççid, — ənij şurьlun livədə havar, kəd masвuţь, d'plan d'xəmşə şinni

məttujili qəm qivəndinus l'xəjji d'atravatь qapitalistajь, qəd plaţa d'makmalta diju вit həvi mletə d'şuqəni d'Jurup в'mattь, xəlləntə d'demping u məzjədtə d'вepulxənutə. Bar hədə, ijmən d,up əhə curutmə, o'muplixxəlun dərqul d,hukmə motvəjə, lə juvillə plaţь, d'вispərivə palţьj minno,—şurьь xə qədrə d'səpəri go SSSR d'vəkkili prijşi d'çuri-çuri firmь, organь d'вasma, şotəpujəti çuri-çuri u şərkə, d'xəzzijvə в'ajnь d'gəne u jad'ьjva, mudij вitrasьla go SSSR. Ənə levin tənuji ləxxə вut delegasii d'pələxi, enij d'hər min şuraja d'plaţta d'plan d'xəmşə şinni maddujova xədute gürta вut şulanь şurjь u məntəjəti d'hukmə motvəjə u məxzujovə hazьrute l'hajjurь qə klaş pələxetə d'SSSR.

Min dəhə dana hər şurьь clapa d'av mindij, d'ki pəiş qьrja xuşəvə şotəpəjə, clapa d'вasma d'вurzuazia, şotəpujəti çuri-çuri d'вurzuazia u şərkə.

Xəkmə minne masвuţьva, d'plan d'xəmşə şinni tili rişə—xtəjə up вolşeviki xrəqe qurвinnili. Ənij xini, dərqul dəhə, tənujivə в'xətirçəmutə, d'вolşeviki, əpin d'ijnə nəşi sirji,—inə midri məntujinə в'pjatiletqe up mumkin ənij maţьj l'nijşe.

Bəlki le hojə həвəs, in mətxirrin l'xəkmə modanujatь prijşi d'organь d'вasma d'вurzuazia.

Şəqləx qə ţusa l'ruznama ameriketə „Nju-Jork Tajms". B'tjəmtə d'cirij xaraja ş. 1932 əhə ruznama вtktəvilə:

> „Plan industriaja d'xəmşə şinni, d'mutvivə qəmu nijşə l'həççuçi l'rьxşa d'proporsia, kəd calluşь limţaja l'nijşu „d'lə gəşəqtə al xərçi", dəxij d'raвa gəhi в'şuvhara həmzumivə Mosqva, в'sarasţuta leli plan. Əhə ijli xə spequləsia".

Məhlum вivəjilə, d'pjatiletqa hic plan zi lelə, inə xə spequləsia вaţьltьla.

Из фондов Российской Национальной библиотеки

Əhə zi mod'anuta xitə, d'ruznama d'ʙurƶuazia d'Ingland „Dejli Telegraf", d'piştivə juviltə ʙ'tjəmtə d'cirij xaraja ş. 1932:

„In gəşqəxli plan, əx xə kipə d'çaraʙta qə„eqonomiqa murjiztə ʙ'plan", əxnən gərəg tənəx, d'av tammam xriqli".

Mod'anuta „d'Nju-Jork Tajms" ʙ'cirij xaraja ş. 1932

„Qoleqtivizasia xriqlə ʙ'kum-petutə. Əj mumţьla l'Rusia l'sinnur d'kipnə".

Modanuta d'ruznama d'ʙurƶuazia go Polşa „Gazeta Polsqa", d'piştivə juviltə ʙ'qeţa ş. 1932:

„Ahval məxzujilə, əx d'məʙjunilə, d'hukmə d'soveti ʙ'politiqu d'qoleqtivizasia d'mətə dirjoli gənu go qultə".

Mod'anutə d'ruznama d'ʙurƶuazia d'Ingland, „Finanşial Tajms" piştə juviltə ʙ'cirij xaraja ş. 1932:

„Stalin u partia diju pijşinə mumţьjь ʙ'politiqa d'gəne l'xrəqə d'sustimə d'plan d'xəmşə şinni u tləxə d'kulle amaçь, d'av gərəg makmьlvalun".

Mod'anuta d'ƶyrnal iţaliaja „Politiqa".

„Xə əhməqutjlə l'təxmuni, d'arʙa şinni d'pulxənə d'xə ţajьppa, d'ʙixvəşili l'160 miljuni gənəti, arʙa şinni d'zərʙi eqonomiaji u politiqəji d'ьlьl min xelə d'ʙarnəşə, d'ʙimxəjevo xə rizə hədxə xelənə, əx d'ijli rizə d'ʙolşeviki, hic mindij lə husьllun. Dərqul, ənij husьllun raʙa... Inə midri xrəqə al hizzur ijli, av ijli xə mindij əşkərə, d'ki masьj xəzzijli kulle. Əhə mindij quʙlunə dosţь u diƶminni, ʙolşeviki u antiʙolşeviki, oppozisionerь min jəmmijnə u min simmələ".

Из фондов российской национальной библиотеки

в'xarta d'xarta mod'anuta d'ƶurnal d'вurƶuazia d'Amerika „Qarrent Histori".

„Bəs min pəkərtə d'ahval d'ədijə d'Rusia məhlum вivəjilə, d'programa d'xəmşə şinni tlixlə, dəxij в'nisвət l'nijşo muxвьrrь, hədə zi u вuş min вinjət в'nisвət l'prinsipo şəttissəji".

Mumkin, lə daqrьj в'qritiqa kətəvi d'ənni mod'anujatь вixşəvivin, le daqrьj, səвəв ənni nəşi „qьsse—qujə" ijnə min ginsə d'xejvəti d'dorь mьs'ajь, up kul dəxij d'pəiş tumьmma l'kislən plan d'xəmşə şinni,—ənij hər вit həvij вitnəjə l'xaвrь d'gəne.

Şarax в'mod'anujatь d'organь xini d'вasma, d'вiplaţьna hər min dav tirə d'вurƶuazia.

Dulə mod'anuta d'ruznama maşhur d'вurƶuazia go Fransa „Ţan", d'piştilə juviltə в'kənun xaraja ş.1932:

„SSSR qrьjmalь tav qəmetə, kəd məzjudo industriju d'lə hajarta d'qapital d'xarьjçь".

Mod'anuta d'hər dəj ruznama „Ţan", piştə juviltə в'qeţa ş. 1932.

„Qommunizm в'tempь perizəji вixtəmoli reqonstruqsia, kəd her вəj dana rizə qapitalistaja вijəvili pirsət liçvəçə əxcij nijxə-nijxə... Go Fransa, ekə d'mijrətgaruta d'apra piştilə pullьta u quţqьţta вehəd вil mərəvəti lxudəji, lelə mumkin liprəsə mexanizasia go mərutə mətetə; inə sovetь, kəd вiprəsə l'industrializasia go mərutə mətetə, msьlun lişrəjə l'вuqara... go dəhə mərç d'ammam вolşevikī vilun halвanь".

Mod'anuta d'ƶurnal d'вurƶuazia d'Ingland „Raund Teвl".

Из фондов Российской национальной библиотеки

„Məntəjəti d'plan d'xəmşə sinni ijnə xə mindij d'açьвuta. Zavodь d'traqtorь d'Xarqov u Stalingrad, zavod d'avtomoвili AMO go Mosqva, zavod d'avtomoвili go Ņiznij-Ņovgorod, hidro-stansa d'Dnepr, zavodь gaввarь d'pəşərtə d'pulad go Magnitogorsq u Quznetsq, xə gərdə şijmə d'zavodь d'tarasta d'maşьnь u zavodь kimiaji go Ural, enij d'вixdarьь l'Ŗur motvəjə,— kulle ənni məntəjəti u məntəjəti xini d'industria go kulli atra вishədinə вut dəj, d'kul dəxij d'ijnə cətunujəti, inə industria motvetə, əx xə maçjanta spaj muştitə, gərvusi u xəllunilə... Plan d'xəmşə şinni muttivli l'вinjət d'məntetə d'datьd u cim rava muzjidli l'xelə d'SSSR".

Mod'anuta d'ruznama d'вurƶuazia d'Ingland „Finanşiel Tajms".

„Məntəjəti, d'vijinə go industria d'tarasta d'maşьnь, hic litlun şikkutə. Xqarta dənni məntəjəti go вasma u go məmli hic lelə вeвinjət. Lelə lazьm l'mənşuji, d'qəmetə Ŗusia ki ḩaslava əxcij maşьnь u aspraвь cim pşьjţь.

Miççid, ədijə zi minjənə d'maşьnь u həççətti, d'вipjəşinə zvijni в'SSSR min atravatь xarьjçь kullənəit hər вizjədili; inə в'mədvəqtə am d'av səmə d'maşьnь u həççətti, d'вipjəşinə huslь go SSSR в'gəno, əhə minjənə jumə l'xoru вivsarьь. SSSR ədijə hasulьla l'kulle aslahattь, d'lazьm ijnə qə industria metalūrgeta u eleqtriqeta d'gəno. Əj msьla livrəjə l'industria d'gəno d'tarasta d'avtomoвili. Əj murjizlə l'hasalta d'aspraвь u həççətti, enij d'вixvəşinə l'kulle təhəri d'aslahattь, doqit min həççəttī cim dəjqi u nəçiв u maţьt l'mənqəni cim jaqurь. Inə в'nisвət l'hasalta d'maşьnь d'mərutə mətetə SSSR hər ədijə zi plьjţьla min txut mintə d'atravatь xarьjçь. Hər

bəj dana zi hukmə motvəjə calluşьь вut dəj, d'mərqəltə в'nisвət l'hasalta d'komur u prizlə lə odə məkletə qə tammamta d'pjatiletqa go arвa şinni. Lit hic şikkutə, d'zavodь gaввarь, d'pijşinə təzə mummьrrь, zamьn ijnə qə mapre:a d'hasьl d'industria jaqurta".

Mod'anuta d'ruznama d'вurzuazia d'Avstria „Nojje frəjje Presse", piştə juviltə в'şuraja d'ş. 1932:

> „Bolşevizm ki həvi ljatu, inə lazьm ijlə lidaju. P j a t i l e t q a i j l ə x ə h ə d x ə p e r i z x ə t ə, enij d'lazьm ijlə məttuju qəm ajnь up, kul dəxij d'hojə, al minjə — məsetə".

Mod'anuta d'qapitalist inglisnəjə Gibson Garvi, təgвirənə d'вanka „Junajted dominion", d'piştivə juviltə в'cirij qəməjə ş. 1932:

> „Ənə вajjьn maprьmmьn, d'ənə levin qomunist up levin вolşevik, ənə ijvin xə qapitalist u individualist tammam: Rusia вrixşjlə l'qəməj, kəd hər вəj dana cim raвa min zavodь dijən dmijxinə u qurвə l'3 miljuni d'alıan вixdarьna go xə ahval şəqqij вar pulxənə. Masxurьva в'pjatiletqa u nəзujivə вut tləxtə. Inə əxtun ki masьjtun həvitun xətirçəm, d'вşərti d'plan d'xəmşə şinni piştilə tummьmta вuş zədə, min d'piştivə rşьmta... Go kulle mdijnəti industriaji, d'suxвireli, вiqəminə mahallь xəti, mummьrrь в'xə plan məhlum, məri alulanь pitji, suqli в'ijləni u вəxcəni, məri вəti d'pьsla cim xələ d'qəim, mədrəsi, вitkrijhi, qluзь d'pələxi u uriji d'jəli u вəti d'jəli, ekə d'вixalьna xəm вut jəli, d'jimməte вipləxinə. Lə çarвun l'mattuvvь вasura l'planь d'rusnajь u lə xlutun, kəd вispərə, d'hukmə motvəjə вit nəpil... Rusia d'udju ijlə xə atra məri ruxa u idealь. Rusia ijlə xə atra d'avuduta maççьвenta. Ənə hemmunivin,

d'callaşjatь d'Rusia sahlam i;nə... Bəlki av mindij вuş vaçьв ijli av, d'kulle çihilli u pələxi go Rusija itlun xə mindij, enij d'muxəвin, вasurыь idju jumə go atravatь qapitalistajь, janь — hivij".

Məd'anuta d'zırnal d'вurzuazia d'Amerika "Nejşen" d'piştivə juvilt› в'cirij xaraja ş. 1932:

„Arвa şinni d'plan d'xəmşə şinni viləlun в'sar s-ţuta məntəjəti maççьвanь. Xujədə motvəjə вipləxivə в'zərв d'mitxə p laşaja al вuqara məвrijən. d'вnetə d'şəttissi d'xəjji xəti. Parsupa d'atra şəx' lupili hədə, qəd xinə leli вivəjə daju.. Əhə sarast ijlə в'nisвət l'Mosqva am immi alulano u вəxcəno muşviji в'asfalt, вinjənə xəti, xə çərgə d'faвriki xəti l'xadь·vano. Əhə sarasţ ijlə up в'nisвət l'mdijnəti вuş suri. Mdijnəti xəti pişlun muqimmi go dişjəti u вəriji, ijtə lə xəkmə mdijnəti, inə вxə gəhə lə вasura min 50 mdijnəti, amrane min 50 həl 250 əlpi gənəti. Kulle ənni pişlun muqimmi go dənni arвa şinni xarajь, kul xə minne ijli xə qьnţrun d'xə вulgənə xətə jən d'xəkmə вulgəni, d'pijşinə mumьrrь qə pləxtə d'zəxri kjənəji.

Immi sţansь xəti mahallajь d'вirqə u xə çərgə şijmə d'gigantь əx Dneprostroj, nijxə-в'nijxə mavvurona go xəjji formula d'Lenin „Sosializm ijli hukmə motvəjə plus eleqtrifiqasija"... Xujədə Motvəjə murjizli l'hasalta d'qədri вehəd gurь d'mattь, enij d'Rusia hic dana qəmtə le haslavalun: ţraqtorь, qomвajnь, puladь ьllajь, qaucuq sintetiqəjə, şariqopodşipniqi, dizeli zarвanь, turвini d'50 əlpi kilovatь, aslahattь d'telefonь, maşьnь d'вirqə qə industria d'ţuranь, aeroplanь, avtomoвili, velosipedь u xəkmə immi çuri d'maşьnь xəti...

Gəhə qəməjə go tarьx d'Rusia paluţьna əluminij, magnezit, apatitь, jod, poţaş u rава hasьlь xini ţьjmanь. Nuqzi məxzijəni d'urxə go dişjət motvəji xinəlenə slьjvь u gumвəzi d'umranь, inə elevaţorь d'daxlьna u вurçь d'silos Qolxozь вivnəjinə вəti, pəgəni, pəgəni d'xzuri. Birqə вidrəjili urxə go məvəti, radio u ruznamь zuвţьnnьna l'mətə. Pələxi вıljəpinə lipləxə al maşьnь вuş xəi. Çvənqi d'akkarь tarusьna u məpluxinə l'maşьnь, d'ijnə вuş gurь u вuş mrəkvi min dənij d'həl ədijə xzitilə Amerika. Rusia şarujьla „təxmuni в'maşьnь". Rusia в'qьvrahuta вiptəlilə min dora d'qesə l'dora d'prizlə, pulad, вeton u moţorь".

Mod'anuta d'zurnal d'reformisti „simmələji" go Ingland „Forvard", d'pi ştivə juviltə в'ijlun ş. 1932:

„Xə в'xə məвjunili pulxənə cim gura. d'вrixşili l'qəməj go SSSR. Zavodь xəti, mədrəsi xəti, kino xəti, qluвь xəti, вəti cim gurь xəti—в'kul dukə вinjəni xəti. Rава minne mummьrrь prijqinə, ənij xini hala krijxinə go xərəccuji. Cətun ijlə l'həquji qə qarjana inglisnəjə, mudij pijşili vijdə go mitxə dənni tre şinni up mudij вipjəşili vijdə m'ədijə l'вarь. Lazьm d'nəşə xəzzilun в'gənu kulle ənni, qəd həmmin вije. Məntəjəti d'gənən, d'pişlun mukmьllь в'dana d'plaşa,—xə mindij вaţьjlьna в'mədvəqtə am d'av d'вipjəşili vijdə go SSSR. Amerikəji qəвulinə, qəd up go mitxi d'çoş cim xeləntə d'mammarta go ştatь maьrvajь, tama litvə hic mindij, d'dəmivə al вulgənə ximmənə d'mammarta d'go SSSR. Go dənni tre şinni xarajь go SSSR pişlun vijdi uxcə şuxləpi, qəd nəşə xinə məxpulili min salmunь, jarav mudij вit həvi go dəhə atra min вar xə 10 şinni xinj zi... Rappь-

munlun min go rişoxun həqjətti savanь fantastiqəji d'вipjəşinə huqji в'ruznamь inglisnəji, enij dвhədxə вarqararuta u hədxə nazanuta dəgulinə вut SSSR. Rap-рьmunla min go rişoxun up əj sarasţuta pəlgəgtə u xşəvjəti, вinji al ləparmeta, d'pijşinə dirji go ara в'inteligentь nakamьl, enij d'gəşuqinə al SSSR в'çəşmi d'klas mьs'eta, inə litlun hic xə parmeta вut mindij, d'вivəjili tama... SSSR mammurьla l'şotəputə xədtə al вinjət sahlam. But makmalta dəhə nijşə lazьm ijlə d'nəşə məttivlə gənu qəm qivəndinus, lazьm d'pəlix в'entuziazm, в'hədxə avuduta, d'həl ədijə dunji levə xzitə əx dijo, lazьm d'palьş am cətunujəti cim gurь, enij d'ənənqəit вit təpqij go callaşta d'вut mammarta d'sosializm go atra rvьjxa, qьţja min dunji xitə.

Inə, kəd suxвirrij əhə atra gəhə d'tre go mitxə d'tre şinni, ənə xzilij, d'av вrixşili в'urxə d'şuşaţa muxkəm, вidrəjili planь, məвrujili u mammurьь, up kulle ənni в'hədxə kjuli, enij d'ijnə xə ţusa qə dunji dizmin qapitalisteta".

Hədxinə duвərutə u clapa go tirə d'daьrь d'вurzuazia, d'xə səme calluşьna вut məxrəvtə d'SSSR am plano d'xəmşə şinni, enij d'əx tənete tlijxili, kəd av səme xinə, əx d'məвjunilə, calluşьna вut raptaruta taçьreta am SSSR, kəd mutvi qəm xьjale, məhlum, d'mumkin ijlə min mən-təjəti d'plan d'xəmşə şinni şəqlij qə gəne xə pajda.

Əlhəddə kiljili вuqara d'вut nisвətutə d'klas pələxetə d'atravatь qapitalistajь l'вuqara d'вut pjatiletqa, l'вuqara d'вut mənţəjəti d'mammarta sosialisteta go SSSR. Ləxxə вit hojəvə вəssə mədxərtə d'mod'anuta d'xə min raвa delegasii d'pələxi, d'kul şitə вitəjinə go SSSR, qə ţusa hər d'delegasia pələxetə d'вelgiaji. Əhə mod'anuta ijlə nimmunə d'mod'anujatь d'kulle delegasii xini d'pələxi,

Из фондов Российской национальной библиотеки

d'lə tapavut, ʙəs d'kul delegasia d'tənəx, ʙəs d'delegasia d'inglisnəji jən fransajь, ʙəs d'delegasia d'ləmsəji jən amerikəji jən ʙəs d'delegasii d'atravatь xini. Dulə əj:

„Əxnən honən xijşili qə dəj mammarta gaʙʙarta, d'pəkurovəxvə ʙ'dana d'sərərən. Go Mosqva, dəxij d'up go Maqejevqa, Gorlovqa, Xarqov u Leningrad, əxnən ki masaxva raşmaxva, ʙ'mud entuziazm tama ʙipləxinə. Kulle maşьne maşьnь d'рьslь xətinə. Go zavodь təmmizutilə, hava u ʙara рьrjь. Əxnən xzilən, dəxij go SSSR qə pələxi ʙipjəşilə mumţьta hajarta həkkimetə u saniţareta.

Bitmamrь d'pələxi pijşinə mumьrrь qurʙə l'zavodь. Go mdijnəti d'pələxi pijşinə murjizzi mədrəsi u uriji; jəli suri ʙipjəşinə ʙuçri ʙ'raʙa xəmxvaruta. Əxnən itvələn pirsət d'xəzzəxvəli purşunjə ʙil zavodь ətijqi u zavodь təzə mumьrrь, ʙil ʙitmamrь ətijqi u xəti. Kul mindij, d'xzilən juvəxli xə parmeta spьta ʙut xelə gaʙʙara d'çapajь, d'ijnə mammurь l'şotəputə xədtə txut təgʙərtə d'partia qomunisteta. Əxnən pukirrən go SSSR xə rjamta gurta d'daraça mardutanaja, kəd hər ʙəj dana go atravatь xini hakumьla nvəltə go kulle pavanь, hakumьla ʙepulxənuta. Əxnən vilələn pirsət d'xəzzəxvə ʙ'mud cətunujəti savanь ʙitpəqinə çapajь motvəji ʙ'urxe. Al dəhə gorə əxnən ʙuş spaj parmujьvax l'şuvhara d'ʙivədivə pələxi, kəd məxzuji qətən l'halьʙujate. Əxnən humminnivəx, d'ənij ʙit halʙьj l'kulle turqəli".

Duli qətoxun manaja ʙilmilləttəjə d'pjatiletqa. Bəssivə d'tammьmaxva l'pulxənə d'mammarta go mitxə d'xə 2—3 şinni, ʙəssivə d'məxzəxvə l'məntəjəti qəməji d'pjatiletqa, qəd kullə dunji calpava al tre tiri, al tirə d'nəşi, d'ijnə d'lə şletə ʙinvəxə allan, u tirə d'nəşi, d'pijşinə uçьʙʙь

Из фондов Российской государственной библиотеки

в'məntəjəti d'pjatiletqa, kəd lə mətxuri вut dəj, d'it al hizzur u xəllunili up tirə d'gənən go kullə dunij, — tirə d'klas pələxetə d'atravatь qapitalistajь, enij d'вixdəjili в'məntəjəti d'klas pələxetə d'SSSR u hazьr ijli l'mamtujь qətu hajjarta qə mazdeta d'ajnь d'вurzuazia d'kullə dunji.

Mudijlə əhə maddujь?

Əhə maddujьla, d'manaja вilmilləttəjə d'pjatiletqa, manaja вilmilləttəjə d'məntəjətь u halьвujatь — lit вije şikkutə.

Əhə maddujьla, d'atravatь qapitalistajь вtьjnьna в'revolusia d'proletariat up hər d'ijnə вtьjnь в'revolusia d'proletariat, вurzuazia ki вajja məcxə min ləməntəjəti d'pjatiletqa xə saвьtuta xədtə dərqul d'revolusia, up dərqul, proletariat calluşьь d'məcix up hər miççid zi məcuxili go məntəjəti d'pjatiletqa l'saвьtuta xədtə l'giвə d'revolusia, l'dərqul d'вurzuazia d'kullə dunji.

Məntəjəti d'pjatiletqa marruşьna l'xeli revolusiaji d'klas pələxetə d'kulle atravatь dərqul d'qapitalizm, hədxilə sarastuta d'şula.

Le masja hojə şikkutə, d'manaja вilmilləttəjə revolusiaja d'pjatiletqa le əti likjələ.

Bəs вuş в'diqqət gərəg qərвinnəx əxnən l'вuqara d'вut pjatiletqa, вut ijtutə d'pjatiletqa, вut amaçь şəttisəji d'pjatiletqa.

Bəs вuş в'diqqət əxnən gərəg saxsaxlun çəmi d'pjatiletqa, çəmi d'tammamta u makmalta d'plan d'xəmşə şinni.

II

AMAÇ ŞƏTTISSƏJƏ D'PLAN D'XƏMŞƏ ŞINNI U URXƏ D'MAKMALTU.

Orax l'вuqara d'вut plan d'xəmşə şinni в'nisвət l'ijtutu. Mudijli plan d'xəmşə şinni?

Mudijvə amaç şəttissəjə d'plan d'xəmşə şinni? Amaç şəttissəjə d'pjatiletqa ijvə av, d'məptiləxvəli atran в'texniqu utqintə, xəkmə dana piştə al daraça d'doгь mьs'ajь — al urxə d'texniqa xədtə d'qəim.

Amaç şəttissəjə d'pjatiletqa ijvə av, d'maxdьraxvala SSSR min atra d'akkarădaruta u zəввun, tiljə в'nazь d'atravatь qapitalistəjь, — l'atra d'industria, atra zarвana, tammam snijdə в'gənu u lə tiljə в'nazь d'qapitalizm tiviləjə.

Amaç şəttissəjə d'pjatiletqa ijvə av, d'kəd maxduro SSSR l'atra d'industria, — liţrade həl tjəmə ьsţuxsь qapiţalistajь, marvuxu front d'formь sosialistajь d'mərutə u liвnəjə l'вinjət eqonomijeta qə вaţalta d'klasь go SSSR, qə mammarta d'şotəputə sosialisteta.

Amaç şəttissəjə d'pjatiletqa ijvə av, d'mammьraxva go atran l'xə hədə industria, enij d'masjava təzədən cəkвinəvə u mərjizəvə lə əxcij l'industria əx çəm, inə up l'ţransport, inə up l'mərutə mətetə — al вinjət d'sosializm.

Amaç şəttissəjə d'pjatilejqa ijvə av, d'məptiləxvələ mərutə dəqtə u duqdiqtə d'mətə al urxə d'mərutə gərustə qoleqtivetə, в'əhə urxə hadraxva вinjət eqonomijeta d'sosializm go mətə u вaţlaxvala в'əhə təhər mumkinutə d'məqqəmtə d'qapitalizm go SSSR.

Xarta d'xarta amaç d'plan d'xəmşə şinni ijvə av, d'tarsaxva go atra l'kulle şərti ənənqəji, texniqəji u eqonomiaji qə xəllntə d'atra, в'nisвət l'nţartu enij d'jəvəvə pirsət qə mərjəztə d'daqra qişjə al ku'xə u kul təhər d'çaraвjatь d'intervensia d'min l'vəddər, al kulxə u kul təhər d'çaraвjatь d'hiççum qoşunetə min l'vəddər.

В'mudij pijşivə ţlьjвa əhə amaç şəttissəjə d'pjaţiletqa, mudijvə həççət diju?

Lazьmuta d'вaţalta d'pjəştə texniqetə u eqonomijeta d'Xujədə Motvəjə, d'вivəduvə əhə atra xə atra вəd'ьqвal, lazьmuta d'hadarta d'go atra l'hədxə şərti, d'jəvijvə qətu

pirsət lə əxcij limţaja, inə вar xə mitxə up livara в'nisвət texniqetə u eqonomijeta l'atravatь qəməji d'qapitalisti.

Pikkir вut d'əj, d'hukmə motvəjə le masь xəmilə gənu qə xə mitxə gura al вinjət d'industria piştə l'вaraj, qəd əxcij industria gərustə, enij d'lə əxcij lelə maвsurь, inə ki masja min вar xə mitxə up orala industria d'atravatь qapitalistajь — вit masja hojə xə вinjət qvitə u səndəntə qə hukmə motvəjə.

Pikkir вut dəj, d'hukmə motvəjə le masь qə xə mitxə gura sənid в'tre вinjətti duвər, al industria gərusta sosialistetə, enij d'вaţulьla l'ьsţuxsь qapitalistaji, u al mərutə dəqtə d'akkara lxudəjə, enij d'hasulьla l'ьsţuxsь qapitalistajь.

Pikkir вut dəj, d'əx kmə d'lelə piştə mutivtə txut mərutə dəqtə d'akkarь вinjət d'hasalta gərustə, əx kmə d'lenə xujuddi mərujəti dəjqi d'akkarь u muxdьrrь l'mərujəti gərusi qoleqtivəji, — qivəndinus d'məqqəmtə d'qapitalizm go SSSR ijlə əj qivəndinus вus gurta min kulle qivəndinusi, d'mumkin həvij.

Lenin вimərivə:

> „Revolusia vidlə l'dav mindij, d'go mitxə d'xəkmə jərxi Rusia в'rizo politiqəjə mьţjela atravatь qəməji.
>
> Inə əhə xəccilə. Plaşa litli rəxmi, av məttujuli вuqara в'xə xəriputə вerəxmi: jən litləqə, jən limţaja l'atravatь qəməji u livare up в'nisвət eqonomijeta... Litləqə, jən в'kullə tav lipşaţa l'qəməj. Hədxə pijşili mutve вuqara в'tarьx".
>
> (Lenin, asaxta d'3, ç. XXI, pətə d'191).

Lenin вimərivə:

> „Kmə d'ijvəx вixəjə go atra d'akkarь dəjqi, qəpitalizm go Rusia itli вinjət вuş qvitə min qomu-

Из фондов Российской национальной библиотеки

nizm. Əhə lazвm litxəro. Kul nəşə, d'вdiqqət pukreli xəjji d'mətə, в'mədvəqte am xəjji d'mdijtə, ki jaddь, qəd əxnən cilləli d'qapitalizm levəx ncijle, up вinjət, şəttistə d'dizmin gəvəjə levəx qьtjo. Av dvijqoli gənu в'mərutə dəqtə, up qə qteta diju lazвm ijlə şənujo mərutə d'atra, ammo up akkaradaruta, al вinjət xədtə d'texniqa, al вinjət texniqetə d'hasalta gərustə d'qəim... Əxcij əj dana, ijmən d'atra pəiş vijdə eleqtrifiqəjə, ijmən d'txut industria, mərutə mətetə u transport peşə muvьrta вinjət texniqetə d'industria gərustə d'qəim, əxcij əj dana əxnən вit halвax в'tammamatuta".

(Lenin, asaxta d'3, ç. XXVI, pətə d'46—47).

Ənni nuqzi pişlun mutvi go вinjət d'təxmənjəti d'partia, enij d'plate vili məlxəmtə d'plan d'xəmşə şinni, enij d'plate vili məxşəxtə d'amaç şəttissəjə d'plan d'xəmşə şinni.

Hədxilə ahval в'nisвət l'amaç şəttissəjə d'pjatiletqa. Inə makmalta d'xə hədxə plan gaввara lelə mumkin şarujo d'lə rizə, kul dəxij d'nəplə. Qə makmalta d'hədxə plan lazвm ijlə min kul mindij qəmtə məcuxo əj hələqtə şəttissetə d'plan, səвəв əxcij məcəxtə d'hələqtə şəttissetə u tpetə d'вijo вit jəvəvə pirsət qə grəştə d'kulle hələqjəti xini d'plan.

Ekivə əj hələqtə şəttissetə d'plan d'xəmşə şinni?

Hələqtə şəttissetə d'plan d'xəmşə şinni ijvə go industria jaqurta am qintə dijo — tarasta d'maşьnь. Səвəв əxcij industria jaqurta ki masja şəxlippə u məklijəlun al əqle up l'industria əx çəm, up l'transport, up l'mərutə mətetə. Hər min dəj zi lazвm ijvə şarujo makmalta d'pjatiletqa. Bəs məhlum вivəjilə, d'məqqəmtə d'industria jaqurta gərəg peşəvə mutivtə go вinjət d'makmalta d'plan d,xəmşə şinni.

Əxnən itiən nəsihətti min Lenin up в'əhə nisвət:

„Purqənə qə Rusia вit jəvə lə əxcij spaj hasьl go mərutə mətetə, — əhə hala xəccilə, — up lə əxcij zrijzutə d'industria qəlultə, enij d'mamţujьla qə akkarь l'mindijəni d'snijqutə, — up əhə hala xəccilə, — qətən lazьm ijlə up industria jaqurta... In lə pərqəxlə industria jaqurta, in lə məqqiməxlə, əxnən le masax̧ mamьrrax hic xə industria, lə в'dəj zi əxnən hər əx çəm вit təlqəx əx xə atra snidgənə... Industria jaqurta sniqtilə l'hajarta d'məlkutə в'maja. In əxnən lə məcxəxlj av, egə əxnən, əx xə məlkutə məri marduta, xinə levin вimərə, əx məlkutə sosialistetə — tlijqivəx".

(Lenin, asaxta d'3, ç. XXVII, pətə d'449).

Inə məqqəmtə u marvaxta d'industria jaqurta, up əj go xə atra hədxə pijşə l'вaraj u miskijnə, əx d'ijvə atra dijən в'şuraja d'pjatiletqa, ijli xə şula cim raвa cətun, səвəв industria jaqurta ki вajja, dəxij d'ki jaddax, l'xərəçjəti cim gurь d'zuzi u l'xə pьllan qədrə d'xeli texniqeji məri nisjənə, d'lə в'dije, əx çəm tənəx, lelə mumkin məqqəmtə d'industria jaqurta. Bidajьva вut dəhə partia u təxmunivə вut dəhə? Hi, вidajьva. Up lə hər вidajьva, inə tənujivə zi вut dəhə əşkərə u qə kulle. Partia вidajьva в'mud urxə piştivə mummьrta industria jaqurta d'Ingland, Germania, Amerika. Əj вidajьva, d'industria jaqurta piştivə mummьrta go dənni atravatь jən в'xelə d'deni gurь, jən в'urxə d'sləвtə d'atravatь xini, jən zi в'tirve urxəti в'xə gəhə. Partia вidajьva, dənni urxəti mkijsinə qəm atra dijən. Bəs al mudij əj вispərivə? Əj вispərivə al xelə d'atra d'gənən в'gənu. Əj вispərivə al dəj, d'əxnən, kəd dvijqu hukmə motvəjə в'ijdən u snijdi al nasionalizasia d'uprə, d'industria, ţransport,

ʙanki, taçьruta, ʙit masax naţrax xə rizə cim qişjə d'eqonomia ʙut dəj, d'çammax ʙəssə xelə, d'ənənqəjili qə məqqəmtə u marvaxta d'industria jaqurta. Partia giljəit tənujivə, d'əhə şula ʙit ţaльʙ xədərjə divxi up əxnən gərəg lə məxpilləx min dənni divxi, in ʙajjax maţax l'ηijşən. Partia ʙispərivə gərşəvəli əhə şula ʙ'xelə gəvəjə d'atra d'gənən, d'lə nijrə d'qrediti u deni jaqurь d'min l'vəddər.

Hədxivə ʙimərə Lenin ʙ'əhə nisʙət:

„Əxnən gərəg callьşşax l'mammurь l'xə məlkutə, ekə d'pəlәxi ʙit naţrьjla təgʙərte al akkarь, hemənutə d'akkarь ʙ'nisʙət l'gəne u ʙ'xə eqonomia cim gurta ʙit ţardьj min go nisʙətujəti şotəpəji d'gəne l'kulle izi d'ʙədxərçutə.

Əxnən gərəg mamţaxlь apparatan d'məlkutə l'xə eqonomia cim gurta. Əxnən gərəg ţardaxlun mən gəvu kulle izi d'ʙədxərçutə, d'ijnə hala xə hədxə raʙa pijşi min Rusia məlketə, min apparato apparat d'cinovnikï u qapiţalisti.

Xu le hojə əhə məlkutə d'mtəxmutə akkaretva?

Lə. In əxnən şoqəxlə ʙ'klas pələxetə təgʙərtə ʙakkarь, əxnən ʙit həvilən pirsət, d'maţax ʙ'xelə d'eqonomia cim gurta u cim gurta d'mərutə go məlkutən l'dəj ahval, d'kul xə məzjədtə, cim surtə zi naţraxla qə marvaxta d'industria gərustə maşьneta d'gənən, qə marvaxta d'eleqtrifiqasia, hidrotorf, qə mammarta u pərəqtə d'Volxovstroj u şərkə.

Go dəhə u go dəhilə əxcij hivijən. Əxcij əj dana əxnən ʙit masax, tənin ʙ'ţusa, salax m'al xə susi u rokəx al xə xinə, janь, m'al susi d'akkara, d'muƶik, susi şlijxə, m'al susi d'eqonomii d'pijşivə şuttissi al atra slijʙə d'akkarь, — al susi, enij d'ţa'ujulь u le masь lə ţaʙьli qə gənu proletariat, al susi

d'industria gərustə maşьneta, d'eleqtrifiqasia, d'Volxovstroj u şərkə".

(Lenin, asaxta d'3, ç. XXVII, pətə d'417).

Lirkəvə m'al susi şlijxə d'akkara al susi d'industria gərustə maşьneta, — əhivə nijşə, d'muttivtuvə qəmo partia, kəd məlxumu plan d'xəmşə şinni u çalluşь вut makmaltu.

Mərjuzi l'rezim cim qişjə d'eqonomia u çammujь l'zuzi qə industrializasia d'atran, — əhivə urxə, d'gərəg kələxvə allo, qəd məqqiməxvələ industria jaqurta u makmьlaxvalь plan d'xəmşə şinni.

Liввənili amaç? Jaqurtьla urxə? Lə partia dijən piştilə qrьta partia leninetə hər вut dəj, d'litlə ħəq zadja min cətuņujəti.

Hala вuş zodə. Xətjrçəmutə d'partia вut mittammьmanuta d'pjatiletqa u hemənutə dijo l'xelə d'klas pələxetə uxca xelənivə, d'partia dьla mumkiņ l'məttuji qəmo amaç l'tamumu əhə şula cətun lə go xəmşə şinni, dəxij d'вiţlaввьva plan d'xəmşə şinni, inə go arвa şinni, вuş duz — go arвa şinni u ţla jərxi, in məzjiddəx ləxxə l'qvartal prijşə.

Al dəhə вinjət pijşivə husla lozung maşhur: „Pjatiletqa go arвa şinni".

Ijtə?

Qissətti muxzilun xarta, d'partia həq ijvə.

Qissəti muxzilun, d'lə dəhə çur'ət u hemənutə l'xelə d'klas pələxetə partia le masjava halвava l'dəj halьвuta, d'вijo əxnən ədijə вivədivəx şuvhara d'вhəqutə.

III

ÇƏMI D'PJATILETQA GO ARBA ŞINNI B'NISBƏT L'INDUSTRIA.

Ədijə orax l'вuqara d'вut çəmi d'makmalta d'plan d'xəmşə şinni.

Dəxijnə çəmi d'pjatiletqa go arвa şinni в'nisвət l'industria?

Viləlәn əxnən halьвuta в'əhə nisвət?

Hi, viləlәn. Up lə əxcij viləlәn, inə əxnən tummьmlan вuş zodə min d'gənən вispərivəxvə, min d'ki masьjva səprijvə ənij rişəni вuş xəjmi go partia dijən. Əhə mindij lenə вisrəvu ədijə up dizminnən. Up вuş zodə le masьj sərvijli dostan.

Əxnən litvələn metalurgia kumtə, əj вinjət d'industrializasia d'atra. Inə ədijə əxnən itlən.

Əxnən litvələn industria d'traqtorь. Inə ədijə əxnən itlən.

Əxnən litvələn industria d'avtomoвili. Inə ədijə əxnən itlən.

Əxnən litvələn tarasta d'dəzgi. Inə ədijə əxnən itlən.

Əxnən litvələn industria kaмьl u xədtə d'kimia. Inə ədijə əxnən itlən.

Əxnən litvələn industria d'miççid u kaмьl d'hasalta d'maşьnь xəti d'qəim d'mərutə mətetə. Inə ədijə əxnən itlən.

Əxnən litvələn industria d'aviasia. Inə ədijə əxnən itlən.

В'nisвət l'hasalta d'energia d'вirqə əxnən kiljivəxvə go çərgə xaraja. Ədijə əxnən plьjtьvax al xə min dukəni qəməji.

Əxnən itvələn əxcij xə вaza komurəj — metalurgeta — go Uqrajina, enij d'вxelə d'mə xeli ləвulən ijvə в'urxə. Əxnən mtьlan al dav daraça, d'lə əxcij murmalan əhə вaza, inə murjizlən up l'xə вinjət komurəj-metalurgeta xədtə — go Mədinxə, d'ijlə ədijə şuvhara d'atran.

Əxnən itvələn əxcij xə вinjət d'industria d'teqstьl — go Garвьja d'atran. Əxnən mtьlan al dav daraça, d'вit həvilən в'danatь cim qurвə tre вazь xəti d'industria d'teqstil — go Asia Mьs'eta u go Siввir Maьrveta.

Up əxnən lə hər murjizelən ənni pavanь xəti cim gurь d'industria, inə əxnən murjizelən в'hədə kjuli u в'hədə qədri, d'amme le həvi mədvuqe kjuli u qədri d'industria d'Jurup.

Ijtə kulle ənni plaţe vili av, d'ъsţuxsь qapitalistajь pijşinə ţrъjdь min go industria в'tammamaţuta u d'lə gnetə, kəd industria sosialistetə vijtilə əj forma xdənetə d'industria go SSSR.

Ijtə kulle ənni plaţe vili av, d'atran min atra d'akkaraduta xdъrrь l'atra d'industria, səвəв səmə d'hasъl d'industria в'mədvəqtə am dəj d'mərutə mətetə zidli min 48% в'şuraja d'pjatiletqa (ş. 1928) həl 70% qə dana d'tjəmtə d'şitə rvъj'eta d'pjatiletqa (ş. 1932).

Ijtə kulle ənni plaţe vili av, d'qə dana d'tjəmtə d'şitə rvъj'eta d'pjatiletqa əxnən muntilən в'tammamta d'programa d'hasalta kullənetə d'industria, d piştivə muxşixtə qə xəmşə şinni, — qə 93,7% u muzjidlən l'kməjutə d'hasъl d'industria zodə min ţ l a g ə h i в'mədvəqtə am daraça d'qəm plaşa u zodə min t r e g ə h i в'mədvəqtə am daraça d'şitə d'1928. Inə в'nisвət l'programa d'hasalta go industria jaqurta əxnən tummъmlan l'plan d'xəmşə şinni qə 108%. Miççid, əxnən ləxxə tummъmlan вasura l'programa kullənetə d'pjatiletqa qə 6%. Inə həççət dəhə vilə əj, d'məxpəltə d'atravatь d'вşvəvutən min ktəvtə d'amman l'paqt вut lə rappeta d'al udalь u xvaţta d'ahval go Mədinxə Rixqə muvvidəxlun l'şənuji в'jəlzu l'xəkmə zavodь al şula d'hasalta d'aspraвь d'pъsla d'qəim qə xələntə d'nţarta d'atra. Ijtə əhə şənetə, d,вiţlaвъva xə pъllan mitxə qə hadarta, vilə həççət dəj, d'ənni zavodь вuţlalun tarasta d'hasъlь qə mitxə d'arвa jərxi; əhə zi le masjava d'lə həvivələ kar al plaţь d'tammamta d'programa kullənetə d'hasalta в plan d'xəmşə şinni go mitxə d'ş. 1932. Əhə operasia plaţo vili av, d'əxnən в'mil-

jutə u tammamaţuta zurzelən вasurujatь в'nisвət l'nţarta d'atra. Inə əj le masjava d'lə həvivələ kar al tammamta d'programa d'hasalta в'plan d'xəmşə şinni. Lit hic şikkutə, d'in lə hojəvə əhə qissət d'min mərzə, əxnən lə hər вit tammьmaxvalь, inə up вit məzjidəxvəli plan d'xəmşə şinni в'nisвət l'pьgaru.

Xarta d'xaria, plaţa d'kulle ənni vili av, d'min xə atra zəввun u lə hudra qə nţarta d'gənu, Xujədə Motvəjə xdьrrь l'xə atra zarвana в'nisвət l'nţarta d'gənu, l'xə atra, d'hudrьlь qəm kul çurə gidşi, l'xə atra, d'ki masь hasьl в'səggiji l'kulle aspraвь nţarta, d'it в'zonə d'qəim u cəkвinnə вije qoşunu, in dizmin min l'vəddər gəriş hiççum.

Hədxinə kullənəit çəmi d'pjatiletqa go arвa şinni в'nisвət l'industria.

Ədijə əxtun в'gənoxun dunun, mudijli min вar kulle dənni ţьjma d'cəqcəqtə d'вasma d'вurzuazia вut „tləxtə" d'pjatiletqa в'nisвət l'industria.

Bəs dəxijlə ahval в'gəvə d'atravatь qapitalistajь, d'вigrəşinə ədijə xə qrizis qişjə, в'nisвət l'zjədtə d'hasьl industrijetə?

Dunə вələdujəti rьşmajь, d'məhlum ijnə qə kulle.

B'əj dana, d'qədrə d'hasьl d'industria d'SSSR qə tjəmtə d'ş. 1932 zidli в'mədvəqtə am daraça d'qəm plaşa həl 334%, qədrə d'hasьl d'industria d'Mahallь xujiddi d'Amerika вsьrrь hər go dav mitxə həl 84% d'daraça d'qəm plaşa, d'Ingland — həl 75, d'Gərmania — həl 62%.

B'əj dana d'qədrə d'hasьl d'industria d' SSSR zidli qə tjəmtə d'ş. 1932 в'mədvəqtə am daraça d'şitə d'1928 həl 219%, qədrə d'hasьl d'industria d'Mahallь xujiddi d'Amerika вsьrrь hər go d'av mitxə həl 56%, d'Ingland — həl 80%, d'Germania — həl 55%, d'Polşa — həl 54%.

Mudijnə вimərə ənni вələdujəti, şvuq min dəj, d'sustimə qapiţalistaja d'industria lə qitli qəm çuraвa, kəd

Из фондов Российской национальной библиотеки

vьjra в'ləçutə am sustimə motvəjə, qəd sustimə motvəjə d'industria itli kulle mjatrujatь qəm sustimə qapiţalistaja.

Qətən вimərinə, qəd kulle ənni spajna, pijşinə mumьrrь raва zavodь xəti, pijşinə mutvi şəttissi d'industrializasia. Inə вit hojəvə вuş spaj, d'məxpiləxvə min politiqa d'industrializasia, min politiqa d'marvaxta d'hasalta d'aslahattь d'hasalta, jən hic lə hojə lişvəqu əhə şula go çərgə d'xarta вut dəj, d'pəişvə husla вuş zodə parca, solь, lviştə u mindijəni xini d'snijqutə qəmetə. Mindijəni d'snijqutə qəmetə pijşinə huslь вasura min d'ijnə lazьm, up min dəhə вiplaţьna pьllan cətunujəti.

Inə in hədxilə, lazьm d'jadax u dərəx al honən, mudij вit həvivə plaţa d'hədxə politiqa d'şvəqtə d'amaçь d'industrializasia go çərgə d'xarta. Həlвət, əxnən вit masaxva min dənij miljard u pəlgi manattь valjuta, d'pijşinə xurçi go dəhə mitxə qə cəkвəntə d'industrian jaqurta, pəlge rappaxvalь qə zvəntə d'ktənə, gildə, amra, qaucuq u şərkə. Əxnən вit həvivələn əj dana вuş zodə parca, solь, lviştə. Inə əxnən le həvivələn əj dana lə industria d'ţraqţorь, lə d'avtomoвili, le həvivələn metalurgia kumtə xəccə jən raва məri əməl, le həvivələn meţal qə hasalta d'maşьnь, — up əxnən вit həvəxvə ijdən spijqi qem hizzur d'dunij qapiţalisteta, cukвintə в'texniqa xədtə. Əxnən вit təlqəxvələ əj dana pirsət limdaвuro mərutə mətetə в'ţraqtorь u maşьnь d'mərutə mətetə, — janь əxnən вit peşəxvə lə ləxmə. Əxnən вit təlqəxvələ pirsət lihlaва l'ьsţuxsь qapitalistajь go atra, — janь əxnən в'xə daraça cim gura вit məzijdəxvələ mumkinutə d'məqqəmtə d'qapitalizm. Əxnən le həvivələn əj dana kulle aspraвь xəti d'nţarta d'gənə, d'lə в'dije lelə mumkin snidgənutə d'atra əx xə məklutə, enij d'lə в'dije atra вixdarьь l'majdan d'əməli qoşunəji d'dizminni xarьjçь. Ahval dijən вit hojəvə raва jən xəccə вidməjə al ahval d'Cijn d'ədijə, enij d'litli in-

dustria jaqurta d'gənu, litli industria qoşunetə d'gənu, enij d'вipjəşili вumвьcca в'kul nəşə, d'leli məksuli min вamвucu.

Xulasa, əj dana əxnən вit həvivələn intervensia cukвintə, lə paqţь d'вut lə grəştə d'hiççum, inə plaşa, plaşa məri qivəndinus u qьţlь, plaşa dimmənə u lə вaraвar, səвəв go dəhə plaşa əxnən вit həvəxvə xəccə peşə ijdən spijqi qəm diƶminni, d'itlun kulle aspraвь xəti d'plaşa.

Hədxə вiptəlili şula, xoravatь.

Əşkərilə, d'hukmə d'вinţarulь ьqara d'gənu, partia, d'вinţarula ьqara d'gəno, le masja kəljə al hədxə urxə təlxəntə.

Ijtə hər əj həççət, d'partia ruppьla l'hədxə urxə dərqulrevolusijetə,—hər əj həççət ijvə, d'juvillə pirsət qə partia, d'həvivələ halьвuta xətməntə в'nisвət l'tammamta d'plan d'xəmşə şinni go industria.

Kəd makmulo pjatiletqa u mərjuzo halьвuta в'nisвət l'mammarta d'industria, partia ləвulivə l'qəməj l'politiqa d'tempь вuş muljizzi d'marvaxta d'industria. Partia əx d'in вiţrajьva l'atra, kəd məljuzu rьxţu l'qəməj.

Duz ijvə вivədə partia, kəd ləвuli l'politiqa d'tempь вuş muljizzi?

Hi, d'lə şik duz.

Le hojə d'lə pəiş murxьţţa atra, d'pijşili al вaraj qə immə şinni up min həççət d'pjəştu kiljili qəm qivəndinus d'motə. Əxcij hədxə mumkin ijvə lijəvə qə atra pirsət, d'вçəldutə cəkвinnə gənu al вinjət d'texniqa xədtə u в'xarta-d'xarta palьţ al çada pitjə.

Bar hədə, namumkin ijvə, d'əxnən jaddaxva ijmən вit rappьj al SSSR imperialisti u вit məklijlə mammartan, inə litvə hic şikkutə, d'ənij mumkin rappьj allan kul dana d'hojə, kəd вişqələ pirsət min zəввunutə texniqetə u eqonomijetə d'atran. But dəhə partia piştivə muvidtə

Из фонда Российской национальной библиотеки

d'marxьṭava l'atra, d'lə təlqəvə həвəs dana, d'şəqləvə həl tjəmə pirsət min mənjəxtə u mədvəvə liвnəjə go SSSR l şəttissi d'industria, d'ijnə вinjət d'zəxmuto. Partia litvələ cara d'xəmləvə u odəvə manevri, əj gərəg ləвləvə l'qəməj l'politiqa d'tempi muljizzi.

Xarta d'xarta, partia gərəg teməvələ go mitxi kmə d'mumkin kirji zəввunutə d'atra в nisвət l'nṭarta d'min dizmin. Şərti d'zonə, zjədtə d'cəkвənjəti go atravatь qapitalistajь, вṭalta d'xьjjal d'вut rappeta d'cəkki, sneta d'вurzuazia вilmillətteta, d'вisnəjilə l'SSSR, — kulle ənni xərвusovə partia u məvvudovə, d'məljizzəvəli şula d'xəllənta d'nṭarta d'atra, d'ijlə вinjət d'sni 'gənutu.

Ijtə partia itvələ mumkinutə d'miççid l'makmulь l'politiqa d'tempь вuş muljizzi? Hi, itvələ. Əj itvələ hədxə mumkinutə lə əxcij d'ijvə mudivtə в'dana şeşavalь atra qə ləвəltu qьvrah l'qəməj, inə min kulle qəmtə вut dəj, d'ki masjava səndəvə в'şula d'mammarta xədtə в'zavodь u faвriqi ətijqi jən mxuditti, enij d'pələxi, inçineri u texniqi səmte şqijləvə up enij d'вut dəhə вijəvivə pirsət l'makmulь l'tempь вuş muljizzi d'məntetə.

Əhivə əj вinjət, d'allo qimlun go mitxə d'pjatiletqa qəmetə gərvəstə qьvrah d'mammarta xədtə, qijrət d'mammarta murvьxta, hunnərвəndi u udarniqi d'mammarjatь xəti, praqtiqa d'tempь zarвanь d'məntetə.

Mumkin ijlə l'tənuji, d'up go pjatiletqa d'tre gərəg peşə mukmьlta hər hədxə politiqa d'tempь вuş muljizzi?

Lə, lelə mumkin l'tənuji hədxə.

D'xə, go rahṭa d'makmalta məntijəntə d'pjətiietqa əxnən tumьmmь u purquvəx şəttissəit av amaço rişəjə — məttəvtə d'вinjət d'texniqa xədtə d'qəim txut industria, ṭransport, mərutə mətetə. Lazьm ijlə min вar dəhə məljuzu u marxuṭu atra? Məhlum, əhə litlə ədijə xə lazьmuta.

D’tre, go rahţa d’makmalta məntijəntə d’pjatiletqa əxnən ədijə muntijivəx l’marumь l’nţarta d’atra al xə daraça xşijxə. Lazьm ijlə min вar dəhə məljuzu u marxuţu atra? Məĥlum, əhə litlə ədijə xə lazьmuta.

Xarta d’xarta go rahţa d’makmalta məntijəntə d’pjatiletqa əxnən msьlan l’mammurь l’ьsrь u immi zavodь u qomвinatь gurь xəti, məri təxniqə xədtə, mrəkvi. Əhə manajola, d’go kməjutə d’hasьl d’industria go pjatiletqa d’tre kar şəttissəjə le həvilun zavodь ətijqi, enij d’texniqe piştilə liptə, janь le hojə, əx d’vilə go pjatiletqa qəmetə, inə zavodь xəti, enij d’texniqe hala lelə piştə liptə, inə gərəg peşə liptə. Inə ljəptə, şqəltə d’səmt d’вulgəni xəti u texniqa xədtə itlə xədərjə вuş zodə cətunujəti, min məpləxtə d’zavodь u faвriqi ətijqi jən dənij mxuditti, enij d’texniqe piştilə liptə. Əj вiţlaвьla вuş zodə dana, qəd peşə murьmta sənət d’pələxi, inçineri u texniqi u lişqələ l’vərguşi xəti qə məpləxtə kamьl d’texniqa xədtə. Lelə aşkara min вar kulle dənni, qəd əxnən, in вajjaxva zi, le masaxva l’makmulь go mitxə d’pjatiletqa d’tre, illəki go tre-ţla şinni qəməji d’pjatiletqa d’tre l’politiqa d’tempi вuş muljizzi.

Əhilə məvvudij l’təxmuni, d’qə pjatiletqa d’tre əxnən gərəg şəqləx l’tempь lə uxcə muljizzi d’məzjədtə d’hasьl d‘industria. Go mitxə d‘pjatiletqa qəmetə məzjədtə şitetə d‘hasьl d‘industria вivədivə 22% mьs‘ait. Bixşəvivin, d‘qə pjatiletqa d‘tre gərəg şəqləx mьs‘ait 13—14% d‘məzjədtə şitetə d hasьl d‘industria. Qə atravatь qapitalistajь xə hədxə temp d‘məzjədtə d‘hasьl d‘industria ijli xə xьlma ləmittammьmana. Ijtə lə hər hədxə temp d‘məzjədtə d‘hasьl d‘industria,—hala 5% zi d‘məzjədtə mьs‘eta d‘şitə ijli l‘kis dənij xə xьlma ləmittammьmana. Lelə həвəs, atravatь qapitalistajьna. Xə şula prijşə—atra motvəjə am sustimə motvəjə d‘mərutə. Əxnən в‘dəhə sustimə d‘gənən d‘mərutə

itlən ʙəssə pirsət d'maţax up gərəg maţax l'13—14% d'məzjədtə d'hasʙl d'şitə, əx xə minimum. Go mitxə d'pjatiletqa qəmetə əxnən msʙlan l'mərjuzi l'enţuziazm, l'qijrət d'mammarta xədtə u mţʙlan l'mən təjəti xətməni. Əhə raʙa spajla. Inə ədijə əhə lelə ʙəssə. Ədijə əxnən gərəg mətvəx al dəhə qijrət, entuziazm d'şqəltə d'səmt d'zavodь xəti u texniqa xədtə, ʙ'maramta məri kar d'mhaslanuta d'çapa, ʙ'maʙsarta məri kar d'ţʙjma qəməjə d'mattь. Əhili ədijə av şula rişəjə. Səʙəʙ əxcij al dəhə ʙinjət əxnən ki masax orax məsələn, qə səmə trajjana d'pjatiletqa d'tre go xə tav xədtə zarʙanta, dəxij ʙ'nisʙət l'mammarta, hədəʑi ʙ'nisʙət l'məzjədtə d'hasʙl d'industria.

Xarta d,xarta, xəkmə xaʙrь tənin məxsus ʙut tempь u prosentь d,məzjədtə şitetə d'hasʙl. Təgʙirəni d'industria dijən xəccə ʙələ məssuminə al dənni ʙuqarь. Inə d'miççid əhə xə ʙuqara raʙa gərşənili. Mudijnə prosentь d'məzjədtə d'hasʙl up mudij ţʙşjʙlь ʙar kul prosent d'məzjədtə? Şəqləx, qə ţusa, l'ş. 1925, mitxə d'zərəztə d'mərutə. Məzjədtə şitetə d'hasʙl egə ʙivədivə 66%. Haşʙl kulləneta d'industria ʙivədivə 7.700 miljuni manattь. 66% d'məzjədtə ʙivədivə egə ʙ'zuzi zodə min 3 miljardь. Bəs kul prosent d'məzjədtə egə ʙaraʙar ijvə qə 43 miljuni manattь. Şəqləxlə ədijə şitə d'1928: əj juvillə 26% məzjədtə, janь xəccə peşə ţla gəhi ʙasura ʙ'xişʙunə d'prosenti, min şitə d'1925. Hasʙl kullənetə d'industria ʙivədivə egə 15.500 miljuni manattь. Kullə məzjədtə qə şitə vidlə ʙ'xişʙunə d'zuzi 3.280 miljuni manattь. Bəs kul prosent d'məzjədtə ʙaraʙar ijvə egə qə 120 miljuni manattь, janь ʙivədivə xə maja xəccə peşə ţla gəhi ʙūş gura min d'av d'şitə d'1925, ijmən d'əxnən itvələn 66% məzjədtə. Xarta d'xarta, şəqləxlə şitə d'1931. Əj juvillə 22% məzjədtə, janь ţla gəhi ʙuş ʙasura min şitə d'1925. Hasʙl kullənetə d'industria ʙivədivə egə 30.800 miljuni manattь. Kullə məzjədtə juvillə ʙ'xişʙunə

Изборник Российской национальной библиотеки

d'zuzi zodə min 5.600 miljuni manattь. Bəs kul prosent d'məzjədtə vidli zodə min 250 miljuni manattь, janь iştə gəhi ʙuş zodə min şitə d'1925, ijmən d'əxnən itvələn 66% məzjədtə, up tre gəhi ʙuş zodə min şitə d'1928, ijmən d'itvələn zodə min 26 prosentь məzjədtə.

But mudij tənujinə kulle ənni? But dəj, d'ʙdana d'saxseta d'tempь d'məzjədtə d'hasьl lelə lazьm gəşuqi əxcij l'kmə-jutə kullənetə d'prosentь d'məzjədtə, — lazьm ijlə lidaja up əj, d'mudij ţьşjьь ʙar kul prosent d'məzjədtə u kməjli maja kullənəjə d'məzjədtə şitetə d'hasьl. Əxnən ʙişqəlivəx, qə ţusa, qə şitə d,1933 16% məzjədtə, jan, arʙa gəhi ʙuş ʙasura min şitə d'1925. Inə əhə hala lelə maddujь, d'up məzjədtə d'hasьl go dəhə şitə ʙit hojə arʙa gəhi ʙasurta. Məzjədtə d'hasьl ʙ'şitə d'1925 ʙ'xişʙunə d'zuzi ʙivədivə zoda min 3 miljardь, kəd kul prosent ʙaraʙar ijvə qə 43 miljuni manattь. Lit hic ʙinjət, d'həvilən şikkutə, d'məzi jədtə d'hasьl ʙ'şitə d'1933 ʙ'xişʙunə d'zuzi, kəd şqijl-l'norma 16% məzjədtə, ʙit əvid lə ʙasura min 5 miljardь manattь, janь xəccə peşə tre gəhi ʙuş zodə min şitə d'1925, up kul prosent d'məzjədtə ʙit həvi ʙaraʙar hic lə hojə qə 320—340 miljuni manattь, janь ʙit əvid xə maja av ʙasura şavva gəhi ʙuş gura min kul prosent d'məzjədtə d'şitə d'1925.

Hədxili ʙiptələ şula, xoravatь, in gəşqəx l'ʙuqara d'ʙut tempь u prosenti d'məzjədtə ʙ'xə təhər qonqret.

Hədxilə ahval ʙ'nisʙət l'çəmi d'pjatiletqa go arʙa şinni go industria.

IV

ÇƏMI D'PJATILETQA GO ARBA ŞINNI B'NISBƏT L'MƏRUTƏ MƏTETƏ

Orax l'ʙuqara d'ʙut çəmi d'pjatiletqa go arʙa şinni ʙ'nisʙət l'mərutə mətetə.

Из фондов Российской национальной библиотеки

Pjatiletqa в'nisвət l'mərutə mətetə ijlə pjatiletqa d'qoleqtivizasia. Mudij вixşəvivə partia, kəd mavvurь l'qoleqtivizasia?

Partia вixşəvivə, d'qə məxkəmtə d'diqtatura d'pro'etariat u mammarta d'şotəputə sosialistetə, şvuq min industrializasia, lazьm ijlə up şənetə min mərutə dəqtə lxudetə d'akkarь l'mərutə gərustə qoleqtivetə d'mətə, mduвьrta в'traqtorь u maşьnь d'mərutə mətetə d,qəim; hədxə mərutə ijlə əj вinjət вuş qvitə d'hukmə motvəjə go mətə.

Partia вixşəvivə, d'lə в'qoleqtivizasia lelə mumkin l'palutu atran al urxə çada d'mammarta d'вinjət eqonomijetə d,sosializm, lelə mumkin l'passujь l'səggiji miljuni d'akkarь gərşəni d'capa min miskijnutə u xişkənutə.

Lenin вimərivə, qəd

„Mərujəti dəjqi min snijqutə le masьj paltьj".

(L e n i n, asaxta d'3, ç. XXIV, pətə d'540).

Lenin вimərivə, qəd

„In əxnən jətvəx əx qəmtə go mərujəti dəjqi, əxnən hic dana le həvilən purqənə up in həvəx nəşi azad, al uprə azad".

(L e n i n, asaxta d,3 ç. XX, pətə d' 417).

Lenin вimərivə, qəd

„Əxcij в'hajarta d'çapa d'mudalь, d'arteli, d'xoravajuta mumkin ijlə liplata min go dəj qultə, d'gəvo dirjən ijli plaşa imperialistaja".

(L e n i n, asaxta d'3, ç. XVIV, pətə d'537).

Lenin вimərivə qəd

„Lazьm ijlə l'şarujь в'pləxtə d'mudalь go mərujəti gərusi tusanajь; d'lə dəhə lelə mumkin liplata min dav tləxə, min dəj ahval tammam şəqqij, d,gəvo npilti'ə Rusia".

(L e n i n, asaxta d3, ç. XX, pətə d'418).

„Əxcij ʙ'əj şərt, in masax ʙ'əməl məxzəx qə akkarь l'pajda d'ʙəçərtə şotəpetə, qoleqtivetə d'apra, ʙəçərtə d'ʙxoravajuta, ʙ'artel, əxcij in masax hajjьrrax qə akkara ʙ'urxə d'mərutə d'xoravajuta, d'artel, əxcij əj dana klas pələxetə ʙ'miççidutə ʙit masʙьţţa qə akkara l'həqutu, ʙ'miççidutə ʙjt gərşə l'giʙə d'gəno ʙ'xə urxə qvitə u şarьrta l'ʙuşəjuvvi d'miluni akkarь".

(Lenin, asaxta d'3, ç. XXIV, pətə d'579—580).

Min dənni məxzəjəti d'Lenin ʙiplaţьva partia, kəd mavvurь l'programa d'qoleqtivizasia d'mərutə mətetə, l'programa d'pjatiletqa ʙ'nisʙət l'mərutə mətetə.

Al dəhə gorə amaç d'pjatiletqa ʙ'nisʙət l'mərutə mətetə ijvə l'xəjjudi l'mərujəti dəjqi u ʙurʙizi d'akkarь lxudəji, a'litlun pirsət d'məplixxij l'ţraqţorь u maşьnь xəti d'mərutə mətetə, u mərjuzi minne mərujəti gərusi qoleqtivəji, cukʙinni ʙ'kulle aslahattь xəti d,mərutə mətetə məri daraça rama d'məntetə u al apranь ʙaţьjlь mərjuzi l'mərujəti-nimmuni d'məlkutə, l'sovxozь.

Amaç d'pjatiletqa ʙ'nisʙət l'mərutə mətetə ijva av, d'maxd rava l'SSSR, min atra d'akkaradarutt dəqtə u pijşə l'ʙaraj odəvəli xə arta d'mərutə gərustə d'mətə, murjizzə al ʙinjət d'çapa qoleqtivəjə u ʙijəvə əx d'mumki l zodə matta.

Mud məntəjəi vi'ə'ə partia, kəd mavvurь l'programa d'pjatiletqa go arʙa şinni ʙ'nisʙət l'mərutə mətetə? Tummьmla əhə programa, jən ţumьr a l'içara?

Partia muntilə həl tamə, d'go mitxə d'xə ţlə şinni msьla l'mərjuzi zodə min 200 əlpi mərujəti qoleqtivəji up qurʙə l'5 əlpi sovxozь d'daxla u risqə, kəd hər ʙəj dana muntilə ʙ'məzjədtə d'majdanь d'zruta go mitxə d'arʙa şinni qə 21 miljuni hekţarь.

Partia muntilə həl tama, d'qolxozь ədijə вixvəşinə zodə min 60% d'mərujəti d,akkarь, kəd вixvəşə zodə min 70% d'kulle apranь d'akkarь, janь muzjidlə l'tammamta d'plan ţla gəhi.

Partia muntilə həl tama, d'min giвə d'500—600 miljuni putь daxla d'matta, d'ki peşəvə hudьrta в'dana d'jəttijrutə d'mərutə lxudetə d'akkaь, ədijə itlə mumkinutə l̨hadurь 1.200—1400 miljuni putь daxla kul şitə.

Partia muntilə həl tama, d'qulaqь əx klas pijşinə cuxcьxxь, əpin d'hala lenə pijşi'вlijsi, akkarь çapajь pijşinə vi̦di azad min txut nijrə u maljasta d'qulaqь, up hukmə motvəjə piştilə mutivtə txutu go mətə вinjət qvitə eqonomijetə, вinjət d'mərutə qoleqtivetə.

Partia muntilə həl tama, d'SSSR piştilə şuxliptə u min atra d'mərutə d'akkarь dəjqi muxdьrta l'atra d'mərutə вuş gurta d'mətə go dunji.

Hədxinə kullənəit çəmi d'pjatiletqa go arвa şinni в'nisвət l'mərutə mətetə.

Ədijə dunun в'gənoxun: mudij ki daqra min вar kulle dənni cəqcəqtə d'вasma dвurƶuazia вut „ţmarta" d'qoleqtivizasia, вut tləxtə d'pjatiletqa в'nisвət l'mərutə mətetə.

Bəs dəxijlə ahval d'mərutə mətetə go atravatь qapitalistaji, d'вigrəşinə ədijə qrizis qişjə d'mərutə mətetə?

Dunə вələdujəti rьşmajь, d'məhlum ijnə qə kulnəşə.

Pijşinə muвsьrrь majdanь d'zruta go atravatь şəttissəji d'hasalta d'daxla qə 8—10%. Pijşinə muвsьrrь majdanь d'zruta min ktənə go Amerika qə 15%, min silqə d'şəkər go Germania u Cexoslovaqia-qə 22—30%, min quţţu go Litvə u Latvia-qə 25-30%.

B'вələdujəti d'departament d'mərutə mətetə d'Amerika ţьjma d'hasьl kullənetə d'mərutə mətetə go Amerika вsьrrь min 11 miljardь dollarь d'ş-1929 həl 5 miljardь в'ş-1932, janь zodə min 50%. B'nisвət l'daxla midri go

Amerika ţьjma d,hasьl kullənetə вsьrrь min 1.288 mil,uni dollarь d'ş-1929 həl 391 miljun dollarь в'ş 1922, janь zodə min 68%. B'nisвət l'ktənə hər tama—вsarta min 1.389 miljuni dollarь d'ş. 1929 ħəl 397 miljuni dollarь в'ş. 1932, janь вsarta zodə min 70%.

Kulle ənni qissətti lenə вishədə вut mjatruta d'sustimə motvəja d'mərutə mətetə al sustimə qapiţalistaja? Ənni qissətti lenə вishədə вut dəj, d'qolxozь ijnə av cəşnij вuş xəjju quji d'mərutə min mərujəti lxudəji u qapiţalistaij?

Bimərinə, d'qolxozь u sovxozь lenə uxcə məri hasьl, qəd ənij вiвlajьna cim raвa xərçi, qəd hədxə вulgəni lit hic həççət l'x́əmuje, qəd вuş məri вinjət вit hojəvə l'вərвuze u lişvəqə minne əxcij l'jəvəni d'ħasьl. Īnə hədxə ki masьj tənij əxcij nəşi, d'hic mindij lenə parmujь go вuqarь d'mərutə almeta, go вuqarь d'eqonomiqa. Zodə min pəlgə d'вulgəni d'teqstil xəkmə şinni min qəm ədijə le jəvijvə pajda. Xə səmə d'xoravatan egə məxşuxivə d'dorəxlun ənni вulgəni. Mudij вit qəvviməvə amman, in nətə doqəxvə alle? Əxnən вit həvəxvə vijdi xə gunahkaruta cim gurta qəm atra, qəm klas pələxetə, səвəв əxnən вit təlxəxvələ в'əhə urxə industrian, d'heş birjamьva. Bəs dəxij vidlən əxnən egə? Əxnən xmillən xəccə zodə min xə şitə u muntilən həl tama, d'kullə industria d'teqstil vilə вijəva pajda. Bəs zavodan d'avtomoвili go mdijtə d'Gorqij? Lə up əj hali lelə вijəva. pajda. Bəsməloxun, up əj dorəxlə? Jən zi metalurgian kumtə, ənij d'midri hәla lelə вijəva pajda? Lə dorəxlə, xoravatь? In hədxə gəşqəx al jəvətlə d'pajda, egə əxnən gərəg həvəxvə marvuxe в'kullə tavan əxcij xəkmə pavanь d'industria, enij d'вijəvinə pajda min kulle вuş zodə, məsələn,—industria d'xьljujatь, industria d'txəntə, d'parfumeria, d'triqotaž, industria d'mindijəni d'ţalta qə saвьjь u şərkə. Ənə, həlвət, litlij dərqulutə qə marvaxta dənni

pavanь d'industria. L'dərqul, ənij gərəg peşij murvьxxь, səвəв up ənij lazьm ijnə qə amranь. Inə d'xə, ənij le masьj məntij d'lə aslahattь u jəqdənə, d'вipjəşinə juvvi qəle в'industria jaqurta. D'tre, ənij le masьj həvij вinjət qə industrializasia. Hədxili şula, xoravatь.

Al şula d'jəvəltə d'pajda le hojə gəşuqi в'gəşəqtə d'diskənciji, əx d'pəqudili əhə dəqijqə. Jəvəltə d,pajda gərəg peşə quşiqtə в'nisвət l'kullə mərutə almeta, в'gəşəgtə d'xəkmə şinni. Əxcij hədxə gəşəqtə mumkin peşə qrьta gəşəqtə xalьs leninetə, xalьs marqsisteta. Up əhə gəşəqtə məçвur ijlə lə hər в'nisвət l'industria, inə hala вuş zodə-в'nisвət l'qolxozь u sovxozь. Xə təxminnun spaj: go mitxə d'xə ţla şinni əxnən murjizlən zodə min 200 əlpi qolxozь u qurвə l'5 əlpi sovxozь, janь əxnən murjizlən, l'вulgəni gərusi tammam xəti, d'itlun xə hədxə manaja qə mərutə mətetə, əx d'zavodь u fabriqi itlun qə industrja. Mətxirnun l'xə atra, d'həvi mьsjı l'mərjuzi go mitxə d'ţla şinni lə 205 əlpi вulgəni xəti gərusi, inə hic lə hojə 25 əlpi hədxə вulgəni. Əxtun le masьjtun mətxir-rijtun, səвəв hədxə atra lit u lə zi it vijə. Inə əxnən murjizlən 205 əlpi вulgəni xəti go mərutə mətetə. Ijtə dunə, əx d'məвjunilə, вimcəxə go dunij nəşi, d'вiţlaвьna, d'ənni вulgəni xə в'xə jəvij pajda, up in lə həvij вijəvə pajda xə в'xə, litləxe u вərвuze. Lelə aşkara, d'klijlə d'Herostratus şqijloli şintə min ajnь d'ənni nəşi, zodə min lazьm qəriвəji?

Kəd həmzumi вut lə jəvəltə d'pajda d'qolxozь u sovxozь, ənə le вəjjьn tənin, d'ənij kulle вepajdьna. Hic dana! Kulle ki jaddьj d'hər ədijə it xədərjə qolxozь u sovxozь məri pajda gurta. Əxnən itlən əlpi qolxozь u ьsrь sovxozь, məri pajda hər ədijə. Ənni qolxozь u sovxozь ijnə şuvhara d'partian, şuvhara d'hukmə motvəjə. Qolxozь u sovxozь, həlвət, lenə əx udalь в'kulle dukəni:

Из фондов Российской национальной библиотеки

Bil qolxozь u sovxozь it ətijqi, xəti up tammam çihil. Əıni xəkmə ijnə guşmi zəʙʙun u lə kmьjlь əx d'lazьm. Ənij ʙivaruna ʙ'nisʙət l'mammarte u mərjəzte xəccə peşə hər av mitxə, d'ʙivaruva zavodan u faʙriqan ʙ'şinni d'1920—21. Aşkarьla, d'ənij le masьj həvij məri pajda ʙ'səmə zodə. Inə lit hic şikkutə, d'ənij ʙit həvij məri pajda go mitxə d,3—4 şinni, hər əx d'vilun məri pajda faʙriqan u zavođan min ʙar şitə d'1921. Məxpuli min lijəvə qəte hajjarta u snədtə ʙut dəj həççət, d,ənij lenə kulle məri pajda ʙ'əhə dəqijqə,—manajola livədə xə gunahkaruta cim gurta qəm klas pələxetə u qəm akkarь. Əxcij dizminni d,alma u qonţrrevolusioneri ki masьj mətvij ʙuqara ʙut ləlazьmuta d'qolxozь u sovxozь.

Kəd makmulь l'pjatiletqa go mərutə mətetə, partia ləʙulovə qoleqtivizasia l'qəməj ʙ'tempь muljizzi. Duz ijvə ʙivədə partia, kəd mavvurь l'politiqa d'tempь muljizzi d,qoleqtivizasia? Hi, d'lə şik duz, əpin d'şula lə vьrrь ləxxə lə ʙ'xəkmə məljəzjəti. Kəd mavvurь l'politiqa d,ʙaţalta d'qulaqi əx klas u ʙistərə l'qinnəti d'qulaqi, partia le masjava kəljəvə ʙipəlgə d'urxə,—əj gərəg mamţьjavalь əhə şula həl tjəmə. Əhə hədxə. D'tre, partia itvələ kulle mumkinujəti qə məljuzi l'qoleqtivizasia d'mərutə mətetə, səʙəʙ min xə giʙə itvələ ţraqţorь u maşьnь d'mərutə mətetə, up min giʙə xinə ki masjava şəqləvə pirsət min letəjutə d'mijrətgaruta lxudetə go apranь (nasionalizasia d,apra!). Up əj miççid zi vilələ ʙ'əhə nisʙət xə məntetə cim gaʙʙarta, səʙəʙ tummьmla zodə min programa d'pjatiletqa d'qoleqtivizasia ţla gəhi.

Ki masja əhə maddьja, d'əxnən gərəg mavьrax l'politiqa d'tempь muljizzi d'qoleqtivizasia up go mitxə d'pjatiletqa d'tre? Lə, le masja. Şula tamьь, d'əxnən tumьmmь u purqovəx əx çəm qolləqtivizasia d'mahallь şəttissəji d'SSSR. Bəs vijdivəx ʙ'əhə nisʙət ʙuş zodə,

min d'ki masaxva səprəxvə. Up lə hər purqələn qoleqtivizasia əx çəm. Əxnən muntilən həl tama, d'go xuşəvi d'вuşəjuvvi cim rvъjxъ d'akkarъ qolxozъ vilun av cəşnij вuş mitqəвlənə d'mərutə. Əhə ijlə xə halъвuta cim raвa gurta, xoravatъ. Ədijə xinə вuqara leli вut dəj — d'həvij qolxozъ jən lə həvij, — əhə вuqara qъţja u prijqili. Qolxozъ pijşinə muxkimmi, up urxə d'lgiвə d'mərutə lxudetə piştilə sъrta tammam. Ədijə amaçan ijli, d'məxkimməxlun qolxozъ в'nisвət l'rizə dije, məndəxlun min tama ъstuxsъ məxrivvəni, gəвəx l'qadrъ вolşeviqəji suxsъjъ, xalъs qə qolxozъ u odəxlun qolxozъ şarъjrait вolşeviqəji.

Go dəhili av şulan rişəjə.

Hədxilə ahval в'nisвət l'pjatiletqa go arвъ şinni go mərutə mətetə.

V

ÇƏMI D'PJATILETQA GO ARBA ŞINNI B'NISBƏT L'ZƏRƏZTƏ D'AHVAL EQONOMIJETƏ D'PƏLƏXI U AKKARЬ.

Ənə tənujivinvə ullul вut məntəjəti go industria u mərutə mətetə, вut maramta d'industria u mərutə mətetə go SSSR. Mud plaţъ vilun min dənni məntəjəti в'nisвət l'zəreztə d'ahval eqonomijetə d'pələxi u akkarъ. Mudijnə plaţъ şəttisəji d'məntəjətən go industria u mərutə mətetə в'nisвət l'zəreztə şəttissetə d'ahval eqonomijeta d'çapajъ?

Ənni plaţъ ijnə, d'xə, go вaţalta d'вepulxənutə u letəjutə d'xətirçəmutə min udju l'qudmi вil pələxi.

D'tre ijnə go xvəştə d'go mammarta d'qolxozъ xəccə peşə l'kulle akkarъ miskijni, go qţeta d'al dəhə вinjət l'clapta d'akkarъ l'qulaqъ u miskijni u go вaţalta d'am dəhə l'məskəntə u pauperizm go mətə.

Əhə ijlə xə halƅʙuta cim gurta, xoravatƅ, enij d'le masja up texminnə ʙut dijo hic xə məlkutə d'ʙurƶuazia, up əj məlkutə cim „demoqrateta“ zi.

Lkislən, go SSSR pələxi min çəldi munşijinə ʙut ʙepulxənutə. Xə ţla şinni min qəm ədijə əxnən itvələm qurʙə l'xə miljun u pəlgi ʙepulxəni. Dunə vƅrrun tre şinni, d'əxnən ʙuţlalan ʙepulxənutə. Up pələxi go dəhə mitxə munşilun ʙut ʙepulxənutə, ʙut jalsuvvo, ʙut qəzəʙʙo. Xə gəşqun al atravatƅ qapiţalistajƅ, xzijmun, mud zlumjƅ ʙitrasƅna tama min həççət d'ʙepulxənutə. Go dənni atravatƅ ədijə it lə ʙasura min 30—40 miljuni ʙepulxəni. Mud nəşinə ənni? But dənni əx ədət ki tənij, d'ənni ijnə „nəşi axƅrre tliqtə“. Ənij kul jum calluşƅna d'məcxij pulxənə, ţa'ujƅna ʙar pulxənə, razƅjna d'qəʙlij xəccə peşə l'kul təhər şərti d'pulxənə, inə ənij lenə qəʙule go pulxənə, səʙəʙ ənij nəşi „zođinə“. Up kulle ənni ʙivəjinə hər ʙəj dana, d'qədri cim gurƅ d'mattƅ u hasƅlƅ ʙipjəşinə ʙurʙizzi ʙut xətir d'nazƅ d'şudli q'ʙƅqʙal, ʙnuni d'qapiţalisti u pomeşciki. Bipulxəni pijşinə qƅţjƅ min xalta, səʙəʙ ənij litlun mindij, d'parrƅj ʙ'mixulta, ənij pijşinə qƅţjƅ min ʙetə — ʙinnə, səʙəʙ litlun mindij, d'parrƅj ʙ'mənzil. B'mudij ənij ʙidʙarƅnə up ekə ʙixxəjinə? Ənij ʙidʙarƅna ʙ'pirkəki, d'rappujena qəte m'al supra d'ahalarƅ, ʙ'bəlʙetə d'qutiji d'ziʙli, ekə d'ənij məcuxinə qə gəne mizjudi spijşi d'nəşi, ʙixxəjinə go dəlusjəti d'mdijnəti gurƅ, inə ʙuş zodə l'mərzə d'mdijtə go kuxjatƅ, d'pijşinə ʙinji ʙ'ʙepulxəni min təxti d'qutiji u şilluxtə d'ijləni.

Inə əhə hala hic. Min ʙepulxənutə lenə açςuzƅ hər ʙepulxəni. Minno açςuzƅna up ənij d'itlun pulxənə. Açςuzƅna, səʙəʙ ʙepulxənutə d'səggiji lelə ʙişvəqə d'ahvalatte hojə qvitə go ʙulgənə, həvij xətirçəm min udju l'qudmi.

Из фондов Российской национальной библиотеки

Udju ənij вipləxinə go вetвulgənə, inə ənij lenə xətirçəm, d'qudmi, kəd rьjşь min şintə, le peşıj muxвьrrь, d'pulţena min şula.

Xə min halьвujatь şəttissəji d'pjatiletqı go 4 şinni ijlə əj, d'əxnən вuţlalan вepulxənutə u purqelən pələxi d'SSSR min zlumjo.

Hər av mindij zi lazьm ijlə l'tənuji вut akkarь. Up ənij munşijinə вut clapta d'akkarь u prəştə d'minne d'qulaqь u akkarь miskijni, вut maljasta d'miskijni, в'qulaqь, вut veranuta, d'kul şitə вivədevə givəji immi əlpi u miljuni d'akkarь miskijni. Xə 3—4 şinni min qəm ədijə go atran itvə miskijni вil akkarь lə вasura min 30% d'kulle amranь akkarь. Əhə вivədivə zodə min ьsra miljuni nəşi. Xəccə вuş qəmtə, min qəm revolusia d'Cirij, akkarь miskijni вixvəşivə lə вasura min 60% d'çəm d'akkarь. Mudijnə akkarь miskijni? Ənij hədxə nəşinə, enij d'əx ədət litvəlun вarzarra, jən susi, jən həççəti, jən zi kulle ənni mindijəni в'xə gəhə, d'odijvə rəşpərutə. Akkarь miskijni hədxə nəşinə, d'ki xəjjijvə xə kise svьta, xə kpintə u əx ədət ki həvijvə npijli txut nijrə d'qulaqь, hala в,dora d,qəmtə-up txut nijrə d'qulaqь, up d'pomeşciqi. Hala lə uxcə min çəldi qurвə l'xə miljun u pəlgi, вəlki hala up tre miljuni akkarь miskijni, kul şitə ki əzijvə вar qnetə l'təjmnə— l'Qavqoz Garвьjeta u Uqrajina, odijvə rigəjutə qə qulaqь, xəccə вuş qəmtə-qə qulaqь up qə pomeşciqi, Hala вuş zodə minne ki ətijvə kul şitə qəm darvazь d'zavodь, məlijvə l'çərgi d'вepulxəni. Ijtə levə hər akkarь miskijni, d'npijlivə go hədxə ahval ƶəri. Xə gəhə pəlgə d'akkarь mьs'ajь npijlivə go hədxə snijqutə u jalsuvvь, hər əx akkarь miskijni. Kulle ənni akkarь munşije prijqinə.

Mudij juvillə pjatiletqa go arвa şinni qə akkarь miskijni up qə səmi вuş kupi d'akkarь mьs'ajь? Əj qţьla

cillə d'qulaqь əx klas, kəd puriqlə l'akkarь miskijni u l'pəldə d'akkarь mьs'ajь min txut nijrə d'qulaqь. Əj grijşelə go qolxozь u turьsla gəte xə ahval qvitə. Hər вəj urxə əj qьţjala mumkinutə d'cłapta d'akkarь l'eqsploaţaţorь-qulaqь u muljьssь-akkarь miskijni. Əj murьmla l'miskijni u l'səmi вuş kupi d'akkarь mьs'ajь al daraça d'nəşi ahvale zriztə u вuţьlla l'rahţa d'məskəntə u tləxtə d'akkarь. Ədijə l'kislən xinə lit hədxə ahvalat, d'miljuni akkarь kul şitə rappьj l'dukəne u əzij вar qnete go mahallь rixqə. But dəj, d'akkara gərşijli al pulxənə l'xə giвə xinə, l'vəddər min qolxoz d'gənu, ədijə gərəg odij şərtnama am qolxoz, hala par ьjlь up həqə d'urxu в'məşьna. Ədijə l'kislən xinə lit hədxə ahvalat, d'immi əlpi u miljuni akkarь peşij dirji min hal u nəplij al tarranь d'fabriqi u zavodь. Xə hədxə şula itvə, inə av vьrrь u xişli. Ədijə akkara ijli xə nəşə dvijqo gənu, həddəmə d'qolxoz enij d'itlə ţraqţorь, maşьnь d'mərutə mətetə, fondь d'вarzarra u şərkə u şərkə.

Əx plaţa d'ənni haьвujatь şəttissəji в'nisвət l'zərəztə d'ahval eqonomijetə d'pələxi u akkarь, əxnən viləlen go mitxə d'pjatiletqa qəmetə:

a) zjədtə d'kməjutə d'pələxi u xilmətkarь d'industria, gərustə tre gəhi в'mədvəqtə am şitə d'1928; əhə, вivədilə zodə min plan d'xəmşə şinni qə 65%:

в) zjədtə d'mudəxil almeta,—janь zjədtə d'mudəxili d'pələxi u akkarь,—enij d'mţьjla в'şitə d'1932 l'45,1 miljardь manattь; əhə вivədilə 85% məzjədtə в'mədvəqtə am şitə d'1928;

c) zjədtə d'həqə mьs'aja d'çapa d'şitə d'pələxi u xilmətkarь d'industria gərustə qə 67% в'mədvəqtə am şitə d'1928; əhə вivədilə 18% məzjədtə al pjətilətqa;

( ) zjədtə d'fond d'xətirçəmutə qə 292% в'mədvəqtə am şitə d'1928 (4.120 miljuni manattь в'şitə d'1932

min giвə d'1050 miljuni manattь в'ş 1928); əhə вivədilə 111% məzjədtə al plan d'xəmşə şinni;

e) zjədtə d'tərsetə şotəpetə в'xvəştə d'zodə min 70% d'pələxi d'pavanь xətməni d'industria; əhə вivəjilə məzjədtə min plan d'xəmşə şinni iştə gəhi.

Həlвət əxnən hala levəx mьtjь həl tama, d'вmiljutə mələxlun snijqujəti eqonomijəi d'pələxi u akkarь. Up cətun ijlə, d'masax matax l'dəhə go dənni xəkmə şinni d'вitəjinə. Inə əxnən d'lə şik mtьlan l'dəj, d'ahval eqonomijeta d'pələxi u akkarь şitə qə şitə вivəjilə вuş spaj. B'dəhə ki masьj odij şikkutə məgər əxcij dizminni zalьm d'hukmə motvəjə, jən, mumkin, xəkmə parsupь min вasma dвurzuazia, go dənni up xə səmə d'qorespondentь dəhə вasma go Mosqva, enij d'parmujьna min eqonomiqa d'tajьppь u min şulanь d'ahval d'çapajь mumkin lə zodə, min dəj, d'ki parmь, məsələn, məlkə d'həвəşəji go şulanь d'matematiqa ьlleta.

Bəs dəxijlə ahval в'nisвət l'pələxi u akkarь go atravatь qapitalistajь?

Dunə вələdujəti rьşmajь:

B'qədri savanь zidtilə kməjutə d'вepulxəni go atravatь qapitalistajь. Go Mahallь zuviggi d,Amerika Garвьjeta в'вələdujəti rьşmajь hər xə go industria d'hasalta d'mattь kməjutə d'pələxi вlijgi вsьrra min 8,5 miljuni gənəti d,вşitə d'1928 həl 5,5 miljuni в'şitə d'1932; inə в'вələdujəti d'federasia ameriketə d'çapa minjənə d'вepulxəni go Amerika, go kullə industrijə mьtjьva qə tjəmtə d'şitə d'1932 həl 11 miluni gənəti Go Ingland kməjutə d,вepulxəni в'вələdujəti d'statistiqa rьşmeta zidlə min 1.290 əlpi d'вşitə d'1928 həl 2,8 miljuni gənəti в'şitə d'1932. Go Germania в'вələdujəti rьşmajь kməjutə d'вepulxəni zidlə min 1.376 əlpi d'вşitə d'1928 həl 5,5 miljuni в'şitə d'1932. Hər xə hədxə ahval вixzəjivəx

go kulle atravatь qapiţalistajь, kəd statistiqa rьşmeta, əx ədət, hala mabsurьla l'minjənə d'bepulxəni, enij d'kmə-jute go atravatь qapiţalistajь qərbunilə l'35—40 miljuni gənəti.

Jumə l'xoru bipjəşili mubsьrra həqə çapaja d'pələxi. B'bələdujəti rьşmajь mabsarta d'həqə mьs'aja d'jərxə go Amerika mţьtьla l'35% b'mədvəqtə am daraça d'şitə d'1928, go Ingland hər go dav mitxə—15%, go Germania hala up—50%. B'xəşbəntə d'federasia amerikətə d'çapa zərəri d'pələxi amerikəji min həççət d'mabsarta d'həqe çapaja b'ş d'1930/31 vidlun zodə min 35 miljardь dollarь.

Xədərjə pijşinə mubsьrrь fondь d'xətirçəmutə d'pələxi go Ingland u go Germania, enij d'hər lə b'dəj zi levə uxcə gurь. Go Amerika u go Fransa hər tammam lit jən xəccə peşə lit hic xə cəşnij d'vədtə d'xətirçəm l'bepulxəni; but dəhə cim raba bizjədili minjənə d'pələxi bemənzil u jəli beməri, illəki go Amerika.

Leli buş spaj şula b'nisbət l'ahval d'buşəjuvvi d'akkarь go atravatь qapiţalistajь, ekə d'qrizis d'mərutə mətetə min ьqra biqţajolь mərutə d'akkara u rappujelь miljuni akkarь u fermerь vijdi veran txut ьqra d'gudəni.

Hədxinə çəmi d'pjatiletqa go arba şinni b'nisbət l'zərəztə d'ahval eqonomijetə d'çapaji go SSSR.

VI

ÇƏMI D'PJATILETQA GO ARBA ŞINNI B'NISBƏT L'XDARTA D'MATTЬ BIL MDIJTƏ U MƏTƏ.

Orax ədi ə l'buqara d'but çəmi d'pjatiletqa go arba şinni b'nisbət l'zjədtə d'xdarta d'mattь bil mdijtə u mətə.

Zjədtə cim gurta d'hasьl d'industria u mərutə mətetə, zjədtə d'zodunji d'mattь dəxij go industria, hədə zi go

mərutə mətətə, xarta d'xarta zjədtə d'sunqəni d'pələxi u akkarь,— kulle ənni plaţe le maşьva lə həvivə u hər miççid zi vili qьvrahuta u ptetə d'xdarta d'mattь вil mdijtə u mətə.

Zəvəgtə d'hasalta вil mdijtə u mətə ijlə av cəşnij şəttissjə d'zəvəgtə. Inə xə zəvəgtə d'hasalta lelə вəssə. Əj gərəg peşə mumlitə в'zəvəgtə d'mattь вut dəj, d'jьssura вil mdijtə u mətə həvi qujə u ləmitqaţţana. Əhə şula mumkin ijli l'tammumь əxcij в'urxə d'marvaxta d'savda motvetə.

Duz le hojəvə l'təxmuni, d'savda motvetə mumkin ijlə l'marvuxь əxcij в'xə pьllan urxə, məsələn, в'urxə d'qooperasia. Qə marvaxta d'savda motvetə lazьm ijlə lişqələ pirsət min kulle urxəti: up min qooperasia, up savda d'məlkutə, up min savda d'qolxozь.

Xəkmə xoravatь təxmuninə, d'marvaxta d'savda motvetə, illəki marvaxta d'savda d'qolxozь ijlə djarta l'mitxə qəməjə d'nep. Əhə hic lelə sarast.

Bil savda motvetə, ammo savda d'qolxozь, u savda d'mitxə qəməjə d'nep it xə purşunjə şəttissəjə.

Go mitxə qəməjə d'nep əxnən вijəvivəxvə pirsət qə rjaşta d'qapitalizm, вijəvivəxvə pirsət qə xdarta d'mattь d'parsupь lxudəji вijəvivəxvə pirsət qə „xaвaţuta" d'şavdakarь lxudəji, qapiţalistь, spequljant.

Əhə ijvə zodə jən вasura xə savda azad, d'piştivə mtuximtə əxcij вəj, d'məlkutə gəşuqivə allo. Egə puləhə d'qapiţal lxudəjə dvijqivə xə duktə xədərjə gurta go xdarta d'mattь go atra. Xinə levin tənuji вut dəj, d'egə əxnən litvələn lə hədxə industria gurta, əx ədijə, lə qolxozь, lə sovxozь, d вipləxinə в'plan u səpujinə в'məlkutə l'qədri cim gurь d'hasьlь d'mərutə mətetə u d'industria.

Ki masax tənəx, d'up ədijə ahval hədxilə? Həl ət, le masax tənəx.

D‘xə, savda motvetə le ətjə l‘mədvuqi am savda d‘mitxə qəməjə d‘nep, up in d‘piştivə guşiqta u tugʙirtə ʙ‘məlkutə. In savda go mitxə qəməjə d‘nep ʙijəvivə pirsət qə rjaşta d‘qapitalizm up qə şərjikutə d puləhə d‘qapiţal lxudəjə go xdarta d‘mattь, savda motvetə ʙivədolə namumkin up əj up əj xitə. Mudijlə savda motvetə? Savda motvetə ijlə savda d‘lə qapiţalistь—suri u gurь. Əhə ijli xə təhər tammam prijşə d‘savda, enij d‘həl ədijə lıt vitə go tarьx u piştilə muplixtə əxcij l‘kislən, ʙolşeviqi, go şərti d‘gərvəstə motvetə.

D‘tre, əxnən ədijə itlən industria xədərjə muntitə d‘məlkutə u xə sustimə şijmə d‘qolxozь u sovxozь, d‘ʙijəvinə go ijdə d‘məlkutə l‘qədri cim gurь d‘mattь d‘mərutə mətetə u industria qə marvaxta d‘savda motvetə. Əhə litvə u le masjava d‘hojəvə go şərti d‘mitxə qəməjə d‘nep.

D‘ţla, əxnən muntilən hə' tama, d‘ʙdanatь xarajь tammam mundilən min go savda l‘savdakarь, taçьrь, spequljantь lxudəji d‘kulle təhəri. Həlʙət əhə lelə maddujь, d‘savdakarь u spequljantь lxudəji xinə le palţьj go savda ʙ‘şar‘at d‘aţavizm, kəd ʙişqələ pirsəţ min dəj majdan ʙuş həsənəj qəte, d’ijlə savda d’qolxozь. Hala ʙuş zodə, qolxozniqi ʙ’gəne xəkmə gəhi le məxpillij min livədə spequljasia, mindij, d’leli ʙivədə qəte, həlʙət, ьqara. Inə dərqul dənni şulanь ləsaxlam əxnən itlən şar’at d’hukmə motvəjə ʙut carь d’tərəgtə d’spequljasia u talamta d’spequljantь, şar‘at, d‘piştilə lə min çəldi muxʙьrta. Əxtun ki jad‘ьjun, həlʙət, qəd əhə şar‘at lelə uxca zi məkijxtə. Əxtun ʙit parmьjtun, həlʙət, d’xə hədxə şar’at litvə, le masjava zi hojəvə go şərti d’mitxə qəməjə d’nep.

Əxtun ʙixzəjitun, d’ənij d’həmzuminə min ʙar kulle ənni ʙut djarta d’lsavda d‘mitxə qəməjə d‘nep, məhlum

Из фондов Российской национальной библиотеки

hic mindij, tammam hic mindij lenə parmuji min eqonomiqa motvetə dijən.

Qətən bimərinə, d'le hojə mumkin l'marvuxь l'savda, up in hojə savda motvetə, d'lə mərutə sahlam d'zuzi, qəd lazьm ijlə min kulle qəmtə l'вəsumi l'mərutə d'zuzi u l'valjuţ motvetə, enij d'вtənete hic xə ţьjma litlə. Hədxə bimərinə qətən eqonomistь d'atrava ь qapiţalistajь. nə bixşəvivin, d'ənni eqonomistь m;aqrь parmujьna min eqonomia politiqetə lə zodə, min d'ki parmь, məsəl n ərkəpisqupə d'Kəntərвori go şul nь d'propaganda dərqulməzhəвetə. Dəxij ki hojə məxkumi d'valjuţa motvetə dijən litlə hic xə ţьjma? Məgər lelə sarast, d'вəhə valjuţa əxnən mumьrran l'Magniţostroj, Dneprostroj, Quznetsqstroj, l'zavodь d'ţraqţorь d'Stalingrad u d'Xarqov, zavodь d'avtomoвili d'Gorqij u d'Mosqva, immi əlpi qolxozь u əlpi' sovxozь? Xu lenə təxmuni ənni ahalarь, d'kulle ənni вulgəni pijşinə mumьrrь min tunə jən min ţьjna up l min masallь d'miççid, məri xə pьllan ţьjma? B'mudij ipjəşilə nţьrtı məzəndə d'valjuţı motvetə, in həmzi nməx, həlвət, вut şuqə murjizzə, enij d'itli manaja xətmənə gə savda d'atra, u lə вut şuqə lə murjizzə, d'itli manaja cim surə? Həlвət, lə hər в'zəxrə d'dəvə. Məzəndə d'valjuţa motvetə вipjəşilə nţьrta min kul mindij qəmtə в'qədri cim gurь d'mattь d'go ijdi d məlkutə, d'вipjəşinə ruppь go savda в'məzəndə qvitə.

Enij min eqonomistь ki masь sərivlə, d'hədxə nţarta d'məzəndə, d'it əxcij go SSSR, ijlə nţarta вuş məri kar d'məzəndə d'valjuţa, min kul çurə zəxrə d'dəvə? Jaraв, вit pərmьj eqonomistь d'atravatь qapiţalistaj , d'ənij tammam xvьjţuna giglə в'teorije d'zəxrə d'dəvə, əx naţura xdənəjə d'məzəndə d'valjuţa?

Hədxilə ahval в'nisвət l'вuqarь, d'sьjrьna am marvaxta d'savda motvetə.

Mud məntəjəti itlən viji əxnən min tammamta d'pjatiletqa в'nisвət l'marvaxta d'savda motvetə?

Go çəmi d'pjatiletqa əxnən itlən:

a) Məzjədtə d'hasьl d'industria qəlultə, d'zidlə həl 187% в'mədvəqtə am şitə d'1928;

в) Zjədtə d'xdarta d'mattь d'savda dəqtə d'qooperasia u məlkutə, enij d'ədijə в'ţьjmь d'ş. 1932 вivədilə 39,6 miljardь manattь, janь zjədtə d'kməjutə d'mattь go savda dəqtə həl 175%, в'mədvəqtə am şitə d'1928;

c) Zjədtə d'sustimə d'savda d'qooperasia u d'məlkutə qə 158 əlpi dikkəni u mahazini, в'mədvəqtə am şitə d'1929:

d) Marvaxta d'savda d'qolxozь u d'hadarjatь d'hasьlь d'mərutə mətetə, d'вivədenə organizasii prijşi d'məlkutə u qooperasia;

Hədxinə qissətti.

Xə şiklə tammam prijşə min dəhə вixzəjivəx o ahval d'xdarta d'mattь go aţravatь q a p i t a l i s t a j ь, enij d'qrizis mumţьjelь l'xə вsarta savanta d'savda, l'dvərtə d'вulgəni в'səggiji u l'veranuta d'savdakarь dəjqi u mьs'ajь, l'məpləzutə d'firmь gərusi d'savda u l'dməxtə d'mattь go вulgəni d'savdakaruta, kəd mseta d'zvəntə d'səggiji çapajь hər вiвsarьla.

Hədxinə çəmi d'pjatiletqa go arвa şinni в'nisвət l'marvaxta d'xdarta d'mattь.

VII

ÇƏMI D'PJATILETQA GO ARBA ŞINNI B'NISBƏT L'PLAŞA DƏRQUL D'SƏMI PIJŞI D'KLASЬ DIƵMIN.

Go çəmi d'makmalta d'pjatiletqa в'nisвət l'industria, mərutə mətetə u savda əxnən muxkimlən go kulle daвrь d'mərutə mətetə l'prinsip d'sosializm u kumьrran min gəve l'ьsţuxsь qapiţalistajь.

Из фондов Российской национальной библиотеки

Mud plaţa əhə gərəg həvivələ в'nisвət l'ьsţuxsь qapiţalistajь u mud plaţa vilələ в'miççidutə?

Plaţa dəhə vili av, d'pişlun mundiji min go duke səmi xarajь, d'pijşivə min klasь d'вimjətə: industriaji up quldure, savdakarь up nəşi-kəsse, вəgzadь d'qəmtə u qəşi — şəməşi, qulaqь u вrəqəle, ofiserь xvarь d'qəmtə u urədniki, polisəji u ƶandarmь d'qəmtə, kulle təhəri d'inteligenti d'вurƶuazia məri xuşəvi millətpərəzəji u kulle ьsţuxsь xini dərqulmotvəji.

Kəd pijşi mundiji min go dukənə u вurвizzi al pətə d'kullə SSSR, ənni nəşi ətijqi çrьţlun — mixjəlun gəne go zavodь u faвriqi, go ьdaran u organizasian d'savda, go вulgəni d'ţransport d'urxəti d'prizlə u mijə up səme zodə — go qolxozь u sovxozь. Çrьţlun u ţuşjalun gəne tama, kəd dirji в'rişe pərdə „d'pələxi", u „akkarь", hala xəkmə minne gəne mixjəlun up go partia.

Mudij mujjilun ənij amme? Həlвət, l'rьxşa d'snetə в'nisвət l'hukmə motvəjə, rьxşa d'diƶminnəjutə zalьm am cəşniji xəti d'mərutə, xəjji, marduta. Hiççum aşkara al hukmə motvəjə ənni ahalarь xinə le masьj odij. Ənij u klasь dije xəkmə gəhi vijdinə hədxə hiççumi, inə pijşinə şmьjţь u вurвizzi. But dəhə, xə mindij, — d'pijşili livədə, — odij sirjutə u məxij zjənə al pələxi, qolxozniqi, al hukmə motvəjə, partia. Ijtə вivədinə zi sirjutə kul dəxij d'вaşurьna, kəd вipləxə min txutə. Bimxəjinə nurə в'amвarь u вişmaţьna l'maşьnь, mərjuzinə l'saвotaƶ. Mərjuzinə l'məxrəvjəti go qolxozь, go sovxozь, kəd xə səme, d'it gəvu up profesorь, go çoş d'məxrəvtə вimţajьna həl tama, d'вmxetə d'şəlqu вidrəjinə go qinjəni d'qolxozь u sovxozь l'comələn, l'marra d'siввir, hajjurьna qə prəstə d'вil susəvəti d'marra l'meningit u ş.

Inə ənni lenə av mindij rişəjə. Mindij rişəjə go „xaвaţuta" dənni nəşi d'davar ijli av, d'ənij mərjuzinə в'səggiji

l'ginəvutə u sləвtə d'mindij d'məlkutə, mindij d'qopera-sia, mindij d'qolxozь. Ginəvutə u sləвə go faвriqi u zavodь, ginəvutə u sləвə d'ţanь al urxəti d'maşьna, ginəvutə u sləвə go sqladь u вulgəni d'savda,—illəki ginəvutə u sləвə go sovxozь u qolxozь, hədxili av çəşnij rişəjə„d'xa-вaţuta" d'ənni nəşi d'davar. Ənij əx d'mumixxinə в'rьxşe klasaja, d'вinjət d'mərutə motvetə ijlə mijrətgaruta şotəpetə, qəd hər əhilə əj вinjət, dənij gərəg şeşьjla, qəd odij sirjutə qə hukmə motvəjə,—up ənij miççid zi cal-luşьna lişjaşo mijrətgaruta şotəpetə в'urxə d'mərjəztə d'ginəvutə u sləвə в'səggiji.

Qə mərjəztə d'sləвi ənij вişqəlinə pirsət min vərguşi u xəsjətti ətijqi d'mərutə lxudetə, d'it вipjəşə вil qolxoz-niqi, d'ijnə akkarь lxudəji d'timməl u qolxozniqi d'udju. Əxtun, əx marqsistь, gərəg jaddьjtun, d'xuşəvi d'nəşi go rahţa d'şuşaţe ki peşij l'вaraj min ahvalatte d'miççid. Qolxozniqi в'ahvalatte xinə lenə akkarь lxudəji, inə qo-leqtivistьna; inə xuşəve hala xuşəvi ətijqinə, xuşəvi d'ak-karь lxudəji. U hə, nəşi d'davar min çərgi d'klasь mal-jьssanь вişqəlinə pirsət min ədətti ətijqi, lxudəji d'qolxoz-niqi, d'mərjizzij l'sləвə d'mijrətgaruta şotəpetə u hədxə şeşьjla вinjət d'rizə motvəjə—mijrətgaruta şotəpetə,

Raвa min xoravatan в'məkijxutə gəşuqinə al hədxə şulanь, kəd lə parmujь l'manaja d'qissətti d'gnəvtə u sləвə в'səggiji. Ənij, əx simji, вivarьna min dipnə d'hədxə qissətti, kəd вixşəvə „d'ləxxə lit xə mindij maççьвana" Inə ənij, ən xoravatь, raвa вixlaţьna. Binjət d'rizə dijən ijlə mijrətgaruta şotəpetə, hər əx d'вinjət d'qapitalizm ijlə mijrətgaruta lxudetə. In qapitalistь muxвьrrun, d'mijrət-garuta lxudetə ijlə xə mindij qəddijşə u lə mitdaqrana u muqvilun в'xə dana l'riza qapiţalistaja, вəs əxnən, qomu-nisti, вuş zodə gərəg maxвьrrax, d'mijrətgaruta şotəpetə ijlə xə mindij qəddijşə u ləmitdaqrana, qəd в'hədxə məq-

vəxlun cəşniji xəti sosialistajь go kulle pavaпь d'hasalta u savda. Lijəvə pirsət qə ginəvutə u sləвə d'mijrətgaruta şotəpetə,— kullə xəjlə, mijrətgaruta d'məlkutə hojə jən d'qoperativi u qolxozь,— u livara min dipnə d'hədxə вerizujəti d'qontrrevolusia,— janь l'hajjurь qə stərtə d'вinjət d'rizə motvəjə, d'snijdili в'mijrətgaruta şotəpetə. Al dəhə вinjət kiljivə hukmə dijən motvəjə, kəd pulьţlь lə min çəldi l'şar'at вut nţarta d'mijrətgaruta şotəpetə. Əhə şar'at ijlə вinjət d'şar'atkaruta revolusijetə в'əhə dəqijqə. Up vaçьвuta d'mavvartu cim qşitə go xəjji ijlə əj vaçьвuta qəmetə u вuş gurta d'kul qomunist, kul pələxə u qolxozniq.

Bimərinə, d'şar'atkaruta revolusijetə d'zonə dijən hic lelə priştə min şar'atkaruta revolusijetə d'mitxə qəməjə d'nep, qəd şar'atkaruta revolusijetə d'əd jə ijlə djarta l'şar'atkaruta revolusijetə d'mitxə qəməjə d'nep. Əhə tammam xьlţьlь. Şar'atkaruta revolusijetə d'mitxə qəməjə d'nep piltivə в'xirpo, min kulle zodə, dərqul d'ənij əməli d'qomunizm palaşaja, d'вiplaţьva min rizə, dərqul d'qonfisqasii u xasaratть „вeşar'at“. Əj вijəvivə xətirçəmutə qə mərə lxudəjə d'mindij, qə qapiţalist, d'mindije вit pəiş nţьjra, in ənij в'xə təhər cim qişjə naţrьj l'şar'atть motvəji. Tammam priştilə ahval в'nisвət l'şar'atkaruta в'danatь dijən Şar'atkaruta d'ədijə piştilə muptiltə в'xirpo l'dərqul d'ginəvi u məxrivəni, dərqul d'xuliganь u səlвəni d'mijrətgaruta şotəpetə. Xəm şəttissetə d'şar'atkaruta revolusijetə d'ədijə ijlə nţarta d'mijrətgaruta şotəpetə, u lə xə mindij xinə.

Hər вut dəhə plaşa вut nţarta d'mijrətgaruta şotəpetə, plaşa в'kulle urxətiə u carь, d'pijşinə juvvi qətən в'şar'atть d'hukmə motvəjə,— ijli xə min amaçь şəttissəji d'partia.

Diqţaţura xeləntə u zəxmi d'proleţariat,— əhili av mindij, d'lazьmaп ijli ədijə вut dəj, d'daraxlun əx qьţma

səmi xarajь d'klasь d' вimjətə u şamţaxlun curutme curutmi d'ginəvi.

Xəkmə xoravatь purmыlun l'tezis d'вut вaţalta d'klasь, mammarta d'şotəputə вeklaseta u nvəltə d'məlkutə, əx makşaţta d'təmвəlutə u məkijxutə, makşaţta d'teoria qontrrevolusetə d'pjəxtə d'plaşa klasaja u вsarta d'xelə d'hukmə d'məlkutə. Hic lelə lazьm l'tənuji zi, d'hədxə nəşi le masьj hic dana həvij am partia dijən. Ənni ijnə nə,i şuxlippi, jən zi məri tre pətvəti, enij d'gərəg peşij ţrьjdь min go partia. Klasь le ətij l'вatulь в'urxə d'pjəxtə d'plaşa klasaja, inə в'urxə d'xəlləntu. Nvəltə u mjəttə d'məlkutə le ətjə в'urxə d'marpeta d'hukmə d'məlkutə, inə в'urxə d'xəlləntu kmə d'mumkin zodə, enij d'lazьm ij ə вut dəj, d'peşij вlijsi səmi pijşi d'klasь d'вimjətə up qə mərjəztə d nţarta d'atra min qallaвəndutə qapiţalistetə, enij d'hala lelə piştə вlistə up le ətjə liвləsə в'çəldutə.

Go çəmi d'makmalta d'pjatiletqa əxnən muntilən həl tama, d mundilən tammam l'səmi xarajь d'klasь dizmin min səngəri d'hasalta, şmьţlan l'qulaqь u hudьrran l'şərti qə вaţalta dije. Hədxinə çəmi d'pjatiletqa в'nisвət l'plaşa dərqul d'dəsti xarajь d'вurzuazia. Inə əhə xəccilə. Amaç av ijli, d'ənni nəşi d'davar peşij mundiji min go вulgəni u ьdarь d'gənən u peşij vijdi tammam вezjənə.

Le hojə l'tənuji, dənni nəşi d'davar вit masьj odij xə şuxləpə в'curutme d'ginəvutə u məxrəvtə go ahval d'SSSR d'qəim. Ənij uxçə zəввun ijnə u xele şmьjţa, qəd le maşьj kəlij dərqul d'carь d'hukmə motvəjə. Inə in xoravatan lə cəkвinnijlə gəne в'hişjəţutə revolusetə u lə ţadьjla min go pulxəne məkijxutə u xoşnəşutə в'nisвət l'şulanь d'ginəvutə u sləвə d'mijrətgaruta şotəpetə, egə nəşi d'davar ki masьj odij тaвa sirjutə.

Lelə lazьm l'mənşuji, d'zjədtə d'zəxmutə d'məlkutə motvetə вit hojə xəlluni l'dərqulutə d'səmi xarajь d'klasь,

d'ijnə ʙimjətə. Hər ʙut əj həççət, d'ənij ʙimjətinə u ʙixxəjinə l'juməne xarajь, ənij ʙit ħəvij şəxlupi l'xə təhər d hiççum ʙ'əj xitə, ʙuş qşitə, kəd marruşь l'sallь xini d'amranь dərqul d'hukmə motvəjə. Lit hədxə sirjutə u ʙuxţan, d'ənni nəşi d'davar lə dərijlə al hukmə motvəjə, lə çarʙьj l marruşşь ʙijo l'ьsţuxsь pijşi l'ʙaraj. Al dəhə ʙinjət ki masьj reşьj u çoçij dəsti şmьjţь d'partii ətijqi qontrrevolusəji d'eserь, menşeviqi, milləttəji d'ʙurƶua zia d'qьnţrun u mərzəni, ki masьj reşьj u çoçij qьţţaţь şmьjţь d'ьsţuxsь qont revolusəji d'opozisia, d'trotsqisti u gənjəni jəmmijnəji. Əhə, həlʙət, lelə savanta. Inə kulle ənni gərəg peşij tuxminni, in əxnən ʙajjax rəd odəx l'dənni ьsţuxsə ʙ'çəldutə u d'lə divxi gurь.

Ənninə həççət d'dəj, d'hişjərutə revolucijetə ijlə əj diletə, d'ijlə ədijə ʙuş ənənqetə qə ʙolşeviqi.

VIII.

ÇƏMI KULLƏNƏJI

Hədxinə çəmi şəttissəji d'makmalta d'plan d'xəmşə şənni ʙ'nisʙət l'zərəztə d'ahval d'çapajь u marvaxta d'xdarta d'mattь, ʙ'nisʙət l'məxkəmtə d'hukmə motvəjə u marvaxta d'plaşa klasaja dərqul d'səmi pijşi u honi ətijqi d'klasь d'xəjje ʙitjəmə.

Hədxinə məntəjəti u halьʙujalь d'hukmə motvəjə go mitxə d,arʙa şinni xarajь.

Bit həvivə xьlţa l'təxmuni al ʙinjət d'ənni məntəjəti, d'əxnən kulle şulanan zrijzinə. Həlʙət, əxnən hala lenə kulle şulanan zrijzi. Basurujatь u xьlţə it hala xədərjə go pulxənən. Bemərutə u nakamьluta hala it go praqtiqa dijən. Ənə, muxəʙin, le masьn ədijə həmzimmin ʙut ʙasurujatь u xьlţь, səʙəʙ həddi d'məmlə d'ʙut çəmi, d'pijşivə supjə ʙijij, lenə ʙijəvij ʙəssə pirsət qə dəhə.

Из фондов Российской национальной библиотеки

Inə şula leli ədijə go dəj. Şula go dəjli, d'əpin d'it вasurujatь u xьlțь, enij d'hic xə minnən leli вisrəve, əxnən itlən məntəjəti uxcə gurь, d'maççuввьna l'klas pələxetə d'kullə dunji, əxnən itlen hədxə halьвuta, d'itlə xə manaja miççid tiviləj—taş'ьtanaja.

Mudij ki masьva həvivəli kar up hər miççid zi viləli kar rişetə в'əj, d'əpin d'itvə xьlțь u вasurujatь, inə partia midri viləlǝ məntəjəti xətməni в'nisвət l'tammamta d'pjatiletqa go arвa şinni? Ekinə ənij xeli şəttissəji, d'juvəx'un hədxə halьвuta taş'ьtaneta, kul dəxij d'vilə?

Ənij ijnə, min kulle qəmtə, avuduta u dvijxutə, entuziazm u inisiativa d'səggiji d'miljuni pələxi u qolxozniqi, d'am inçineri u texniqi m'udalь muxzilun xə avuduta zarвanta в'nisвət l'marvaxta d'mərç sosialisteta u udarniquta. Lit hic şikkutə, d'lə в'dəhə şərt əxnən le masaxva limțaja l'nijşən, le masaxva paşțaxva up xə pa sulta l'qəməj.

D'tre, ənij ijnə təgвərtə qvitə d'partia u hukmə, d'вiqrajьva l'səggiji l'qəməj u вihlaвьva l'kulle çətunujəti, d'itvə в'urxe lə giвə d'nijşə.

Xarta d'xarta, ənij ijvə mjaturta əlhəddə d'sustimə motvəjə d'mərutə, enij d'gəvu it mumkinujəti gaввarь qə hlaвta d'kulle təhəri d'çətunujəti.

Hədxinə ənij țla xeli şəttissəji, d'vilun həççət d'halьвura taş'ьtaneta d'SSSR.

Çəmi kullənəji:

1. Çəmi d'pjatil tpa muxdьrrun l'saвuțujatь d'nəşi rişəji d'вurƶuazia u sosialdemoqratь вut dəj, d'plan d'xəmşə şinni ijli fanțazia, вdetə, xə xьjal ləmittamm mana. Çəmi d'pjatiletqa muxzilun, d'plan d'xəmşə şinni tumьmma u prijqili.

2. Çəmi d'pjatiletqa cuxcьxlun l'„sunhədus" maşhur d'вurƶuazia вut dəj, d'klas pələxetə le вaşra mamьrra

l'mindij xətə, qəd əj ki masja əxcij litləxə l'mindij ətijqə. Çəmi d'pjatiletqa muxzilun, d'klas pələxetə ki вaşra mammurь l'mindij xətə hər hədxə spaj, əx d'iitləxə l'dav ətijqə.

3. Çəmi d'pjatiletqa şmьţlun ltezis d'sosial-demoqratia вut dəj, d'lelə mumkin l'mammurь l'sosializm go xə atra в'noşu. Çəmi d'pjatiletqa muxzilun, d'hər cim mumkin ijlə l'mammurь go xə atra l'şotəputə sosialistetə, səвəв вinjət eqonomijetə d'hədxə şotəputə mummьrta u priqtilə go SSSR.

4. Çəmi d'pjatiletqa muxdьrrun l'saвьţuta d'eqonomistь d'вurƶuazia вut dəj, d'sustimə qapiţalistaja d'mərutə ijli av sustimə вuş kamьl, qəd kul xə sustimə xinə d'mərutə leli muxkəm u le masь qəjit qəm çaraвta d'cətunujəti d'şuvşaţa eqonomiaja. Çəmi d'pjatiletqa muxzilun, d'sustimə qapiţalistaja d'mərutə веinjət u zəвeun ijli, d'av hə m'ədijə xəjju вitjəminə up gərəg jəvillə duku qə xə sustimə xinə, вuş rama, sustimə motvəjə, sosialistəjə, qəd sustimə xdənəjə d'mərutə, enij d'leli вizda a min qrizisi u ki masь halьв l'cətunujəti, d'le masь şə ilun qapiţalizm, ijli sustimə motvəjə d'mərutə.

5. Xarta d'xarta, çəmi d'pjatiletqa muxzilun, d'partia le ətjə lihlaвa, in əj вidajьla, l'denij giвə ləвləli şula up lelə вizdaja min cətunujəti.

(Aplodismentь əx вuran, hər lə вiqţaja u вixdara l'ovasia, zal kiljə al əqlu, вivədili pəşvaz qə xora Stalin).

Инв. № 194

Из фондов Российской национальной библиотеки

Ţьȷ̀ma 30 kər
Цена 30 коп.

6841—

Ассир
2-55.

1-2430404

19XII

И. СТАЛИН

ИТОГИ ПЕРВОЙ ПЯТИЛЕТКИ

Перевод К. И. МОРОГУЛОВА

На ассирийском языке

Из фондов Российской национальной библиотеки

Издательство ЦК ВКП(б) ПАРТИЗДАТ
Москва, Кузнецкий мост, 7